

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Kateřina Michnová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Kateřina Michnová

Rozvoj slovní zásoby u dětí předškolního věku pomocí fotografického slovníku

Olomouc 2022

Vedoucí práce: Mgr. Eva Urbanovská, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „*Rozvoj slovní zásoby u dětí předškolního věku pomocí fotografického slovníku*“ vypracovala samostatně za použití uvedené literatury a zdrojů.

V Olomouci dne .....

.....

Kateřina Michnová

Poděkování:

Tímto bych velmi ráda poděkovala Mgr. Evě Urbanovské, Ph.D., za odborné vedení při mé bakalářské práci, odborné rady a připomínky.

Velké poděkování patří také rodičům, kteří mi poskytli informace a možnost tyto informace zveřejnit. Zároveň bych chtěla poděkovat za čas, který mi umožnili strávit s jejich dětmi, i dětem samotným.

Obsah

ÚVOD	- 5 -
1 KOMUNIKACE	- 6 -
1.1 DEFINICE KOMUNIKACE.....	- 6 -
1.2 FUNKCE KOMUNIKACE.....	- 7 -
1.3 FORMY KOMUNIKACE.....	- 8 -
1.4 DRUHY KOMUNIKACE.....	- 9 -
2 FYLOGENEZE A ONTOGENEZE ŘEČI	- 11 -
2.1 FYLOGENEZE.....	- 11 -
2.2 ONTOGENEZE.....	- 11 -
2.2.1 <i>Stadium předřečového vývoje</i>	- 12 -
2.2.2 <i>Vlastní vývoj řeči</i>	- 14 -
3 ROZVOJ KOMUNIKACE A SLOVNÍ ZÁSoby	- 17 -
3.1 ROZVÍJENÍ SLOVNÍ ZÁSoby.....	- 18 -
3.1.1 <i>Komunikační dovednosti</i>	- 19 -
3.2 VYUŽITÍ FOTOGRAFIÍ V RÁMCI ROZVOJE SLOVNÍ ZÁSoby.....	- 20 -
4 ÚVOD DO PROBLEMATIKY ROZVOJE SLOVNÍ ZÁSoby U DĚTÍ POMOCÍ FOTOGRAFICKÉHO SLOVNÍKU	- 23 -
4.1 CÍLE A METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	- 23 -
4.1.1 <i>Metodologie</i>	- 24 -
4.1.2 <i>Fotografický slovník</i>	- 26 -
4.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	- 27 -
4.3 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	- 31 -
4.4 ANALÝZA ZÁVĚRU VÝZKUMU.....	- 39 -
4.4.1 <i>Limity provedeného výzkumného šetření</i>	- 42 -
4.5 POROVNÁNÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	- 42 -
ZÁVĚR	- 45 -
SHRNUTÍ	- 46 -
SUMMARY	- 46 -
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	- 47 -
SEZNAM ZKRATEK	- 51 -
SEZNAM PŘÍLOH	- 52 -

Úvod

„Genialita v komunikaci je schopnost být zcela upřímný a zároveň ohleduplný.“

John Powell

Během posledních let dochází k významnému nárůstu dětí s odkladem školní docházky, dle ČSÚ to v minulém roce bylo 23 % všech prvňáčků. Jedním z mnoha důvodů je opožděný vývoj řeči, za kterým stojí nedostatek podnětů ze strany rodiny, malý zájem o společnou komunikaci a také špatný řečový vzor.

Předmětem této práce je rozvoj slovní zásoby u dětí předškolního věku s využitím fotografického slovníku, který by mohl plnit funkci při budování aktivní i pasivní slovní zásoby u dětí. Obrázkový slovník je tvořen z 8 témat, se kterými se děti běžně setkávají a která jsou jim blízká, v každém tematickém okruhu byly vybrány fotografie pro dítě známé, až po ty, se kterými se dítě setkává méně. Pro dostatečné proniknutí do slovní zásoby jsou vybrány fotografie představující podstatná a přídavná jména, emoce, slovesa. Fotografický slovník je možné využít i k plnění jiných úkolů díky kterým můžeme u dětí rozvíjet paměť, koncentraci, sluchové a zrakové vnímání.

Naším cílem je využití fotografií, které děti znají a setkávají se s nimi, ať už doma nebo v mateřské škole. Také navrhnout a vytvořit „fotoslovník“, u kterého následně vyzkoušíme funkčnost při rozvoji slovní zásoby u předškolního věku dětí a také, při rozvoji paměti a zrakového vnímání. Rovněž se i zaměřit na to, zdali oblasti fotografií, které jsou dětem blízké, jsou pro ně lépe zapamatovatelné a mají k nim větší náklonnost.

MOTTO:
Síla člověka tkví
v jeho inteligenci a jazyce.
(arabské přísloví)

1 Komunikace

1.1 Definice komunikace

„Lidská řeč a jazyk jsou prostředkem komunikace, prostředkem jedním z nejdokonalejších.“ (Dlouhá, 2017, s. 13). Komunikace nás provází celým naším životem, od narození až po smrt. U člověka dosáhla komunikace nejvyšší úrovně, jedná se o prostředek dorozumívání, díky kterému se uchovávají a předávají zkušenosti, které lidstvo získalo ve svém společensko-historickém vývoji, mluvená řeč hraje významnou roli při rozvoji osobnosti jedince, při jeho edukaci i socializaci. Avšak komunikace už dlouho neslouží jen k účelu, jako je zachování rodu, díky komunikaci si předáváme zkušenosti, jsme schopni číst, formulujeme si myšlenky ať už sami pro sebe nebo je vyjadřujeme navenek. I když komunikujeme nepřetržitě, ať už ve škole, v práci, s kamarády, bereme komunikační proces jako naprostou samozřejmost a nevěnujeme jí úplnou pozornost. Jakmile se dostáváme do důležité situace, začínáme si uvědomovat co a jak říkáme a snažíme se na ni dostatečně připravit a uspět. Právě komunikace je jedním z aspektů, jak zapůsobit na ostatní a záleží na tom, zdali uspějeme (Klenková, 2006).

Komunikaci lze chápat jako spletitý proces výměny informací, jehož základní princip tvoří tyto prvky, které na sebe navzájem působí:

Mikuláščík (2003) do komunikačního procesu řadí tyto prvky:

- **komunikátor** – je průvodcem zprávy, a to buď jedinec nebo skupina
- **komunikant** – je příjemcem sdělení, které mu je určeno, komunikace je účinná tehdy, když příjemce chápe smysl sdělení stejně jako komunikátor
- **komuniké** – je to oficiální sdělení, nová informace
- **komunikační kanál** – způsob, pomocí kterého se sdělení dostává od komunikátora k příjemci
- **zpětná vazba** či anglické „feed back“ – reakce na přijatou zprávu v podobě potvrzení a způsobu ztvárnění
- **komunikační prostředí** – prostor, ve kterém se komunikace odehrává – má významný vliv na komunikaci
- **kontext** – situace, ve které komunikace probíhá

Cílem komunikace není jen otázka vzájemného dorozumívání, ale především produkování a udržování mezilidských vztahů. Nesmíme zapomenout na hodnotu komunikace, bez které by nemohla existovat a fungovat společnost (Vybíral, 2005).

Lechta (1994, in Klenková, 2006) uvádí, že komunikační schopnost patří k nejdůležitějším lidským schopnostem. Schopnost řečové komunikace je schopnost vědomě používat jazyk jako složitý komunikační systém znaků a symbolů ve všech formách.

Z jazykovědného hlediska je nutné definovat tyto tři pojmy: řeč, jazyk a promluva (Klenková, 2006).

Řeč je lidská biologická vlastnost, která pomocí zvukového nebo písemného kódu předává informace, které jedinec dekoduje. Velmi důležitý význam mají i gesta a mimika, které mohou náš obsah sdělení obohatit. Řeč je charakterizována třemi důležitými rysy, prvním je „sebezapomnění, kdy nevnímáme řeč, ale soustředujeme se na to, co je řečeno. Řeči jako takové si můžeme prvotně všimnout tehdy, když nastane problém v bezproblémovém fungování jazyka. Druhým je to, že řeč není jen pro mou osobu, ale obrací se k druhým, řeč nám umožňuje rozhovor a kontakt s lidmi, při kterém se rozvíjí naše socializace. A třetím bodem je „univerzálnost“, při které můžeme vyjádřit úplně vše (Černý, 2006).

Jazyk, jedná se o specifickou vlastnost přesně vymezené skupiny lidí, sdělovat pomocí zvukového nebo písemného kódu informace. Jazyk podléhá přesným zákonům, které přísluší určité etnické skupině. Jazyk je společenskou dovedností, který se stává smysluplný tím, jak je společností využíván (Bytešníková, 2012).

Promluva je jazykový projev v daném okamžiku, liší se tím, kdo promluvu produkuje (Klenková, 2006).

1.2 Funkce komunikace

Každá komunikace má svůj účel, smysl nebo funkci, kterou plní. Při komunikačním procesu se zpravidla objevuje jen jedna funkce, ale může jich být i více. Funkcí a tím, jak komunikace na příjemce působí, dostává komunikace smysl (Vybíral, 2005).

Mikuláščík (2003) ve své knize uvádí, že hranice mezi jednotlivými funkcemi nejsou úplně jednoznačné. Autor uvádí těchto jedenáct funkcí komunikace:

- **funkce informativní** – předává informace mezi lidmi
- **funkce instruktivní** – vysvětluje významy, postupy, jak něčeho dosáhnout
- **funkce přesvědčovací** – působením na druhé s cílem změnit jejich názor, postoj
- **funkce posilovací a motivující** – posiluje sebevědomí, vlastní potřebnost, vztah k něčemu
- **funkce zábavná** – jde o to pobavit, vytvořit pohodu

- **funkce vzdělávací a výchovná** – je uplatňována institucemi a souvisí s funkcí informativní a instruktivní
- **funkce socializační a společensky integrující** – vytváří vztahy mezi lidmi, navazování kontaktů
- **funkce osobní identity** – pomáhá člověku ujasnit si, kdo jsme, pomáhá uspořádat své názory a postoje
- **funkce poznávací** – prostřednictvím zkušeností jiných lidí poznáváme nové zážitky, informace
- **funkce svěřovací** – sdělování důvěrných informací, pomáhá nám překonat těžkosti
- **funkce úniková** – snaha odreagovat se, pomáhá překonat napětí a stres.

1.3 Formy komunikace

Komunikace má mnoho podob, každý z nás komunikuje rozdílně doma, v zaměstnání nebo v restauraci, také komunikace závisí na tom, kdo je aktuálně přítomen a ke komu je sdělení směřováno. Záleží na dovednostech uživatele, jak dovede užívat optimální způsoby, které respektují situaci, úmysl, individuální odlišnosti komunikačního partnera, koho přesvědčujeme a obecenstvo, ke kterému promlouváme (Mikuláščík, 2003).

Nad druhy komunikace se zamyslel ve své knize Vybíral (2005), kde komunikaci člení dle prostředí a role. Různé situace totiž po komunikátorovi vyžadují, aby vystupoval v jiné roli nebo jiné pozici. Autor uvádí následující formy komunikace:

- intimní párová komunikace v soukromí
- soukromá komunikace partnerů na veřejnosti
- jednostranně řízená komunikace s rozdělenými rolemi (rozhovor, přijímací pohovor)
- neformální, neřízená komunikace v malé, primární skupině (rodina)
- formální, řízená komunikace v malé skupině (porada)
- komunikace na veřejnosti (vystoupení na předvolebním mítinku, ale i graffiti)
- komunikace člověka v davu (fanoušci)
- komunikace při obchodování (uzavírání smluv)
- komunikace pomocí masmédií (živě vysílané telefonáty do rozhlasového pořadu)
- interkulturní komunikace (v cizím prostředí) (Vybíral, 2009).

1.4 Druhy komunikace

Při komunikaci využíváme dva hlavní druhy komunikace, verbální a neverbální komunikaci. Neverbální komunikace se ve srovnání s komunikací verbální využívá spíše při sdělování emocí, pocitů, postojů, než k přenosu myšlenkových operací. „*Komunikace má však velmi proměnlivou podobu a širokou škálu možností, které může v různých kombinacích komunikátor užívat a měnit.*“ (Mikuláščík, 2003, s. 32).

Mikuláščík popisuje, že celá řada druhů komunikace bývá spojena v jednom projevu, mnohdy i nekontrolovaně a neúmyslně. Mikuláščík (2003) komunikaci rozděluje na **záměrnou**, kdy má komunikátor přesnou kontrolu nad svou komunikací a způsoby komunikace odpovídají přesně jeho úmyslu. **Nezáměrnou** komunikaci, při které prezentuje svůj projev jiným způsobem, než který měl v plánu (výsledek může být ovlivněn emocemi). Poté komunikaci **vědomou**, při níž si komunikátor uvědomuje, co a jak říká, avšak může i nemusí uspokojovat záměr. Opakem je **nevědomá** komunikace, při které komunikátor nemá pod vědomou kontrolou kompletně svůj komunikační projev, anebo jen některé jeho složky. Komunikace nevědomá se do určité míry překrývá s významem nezáměrné komunikace (Mikuláščík, 2003).

Mezi další druhy komunikace patří komunikace **kognitivní**, která je logická, racionální, smysluplná, při které jsou preferovány logické argumenty. **Afektivní** komunikace je komunikace prostřednictvím emočních projevů, tzv. působení na city.

Každý komunikační projev má v sobě hodnotící vyjádření, tzv. **pozitivní** komunikace, která nám napovídá, zda objekt, tedy komuniké nebo komunikant jsou pojmány pozitivně či negativně, v tomto případě tedy pozitivně. **Negativní** komunikace vyjadřuje odpor, odmítnutí, kritiku, ale také předstírání a zatajování. Výsledkem je, že nemůže nikdy vyvolat pozitivní reagování druhé strany. V centru stojí komunikace **shodná**, při které se sdělované informace mezi komunikujícími shodují, neodporují si jak v obsahové i formální složce. Opakem je komunikace **neshodná**, kdy se sdělované informace účastníků nachází ve vzájemném rozporu (Mikuláščík, 2003).

Dále komunikace **asertivní**, také označována jako sebe prosazující, která respektuje totéž právo i pro jiné v rámci přijatelných pravidel. **Agresivní** komunikace je útočná a bezohledná, nerespektuje ostatní a pro **manipulativní** komunikaci jsou charakteristické úskoky a neférové formy jednání. U **pasivní** komunikace se setkáváme s ústupností a bojácností. Při vnitřním monologu nebo dialogu využíváme **intropersonální** komunikaci, např. při vlastním zpytování svědomí. Opakem je komunikace **interpersonální**, při které je větší příležitost využívat zpětnou vazbu při komunikaci dvou a více lidí (Mikuláščík, 2003).

A v neposlední řadě můžeme rozlišit i **skupinovou** komunikaci, která je komplikovanější než komunikace interpersonální, protože komunikátorů, kteří mají potřebu vyjadřovat své názory, postoje, je více. Poté **masová** komunikace, při které mluvčí předává sdělení širšímu obecnstvu, mezi prostředky komunikace jsou považovány noviny, časopisy, knihy, rádio atd. A jako poslední je komunikace **mezikulturní**, která je používána mezi příslušníky různých kultur (Mikuláščík, 2003).

Mezi základní dělení komunikace spadá:

Verbální komunikace, která probíhá prostřednictvím slov.

Neverbální komunikace, při které se využívá mimoslovní signály, které můžeme nazvat jako „řečí těla“.

Psaná komunikace prostřednictvím knih, novin, časopisů atd. (Klenková, 2006).

2 Fylogeneze a ontogeneze řeči

2.1 Fylogeneze

Dle Dvořáka v logopedickém slovníku je fylogeneze popsána jako: „*Historický vývoj živých bytostí od jednoduchých ke složitějším, pro historický vývoj člověka se užívá termín antropogeneze.*“ (Dvořák, 2001, s. 72).

Tento vývoj nás může upozornit na to, že člověk je vskutku jeden ze spousta živočišných druhů, které se postupně vyvíjejí (Kutálková, 2002). Díky tomuto dlouhodobému vývoji lidského druhu se taktéž vyvíjela i řeč, dle Ferdinanda (1981) uplynulo asi pět miliónů let od doby, kdy se ze společenských předků člověka a dnešních lidoopů vyvinul druh *Homo sapiens sapiens*, tj. nynější člověk.

Postupně se u člověka vyvíjela anatomie, fyziologie, velikost mozku, způsob pohybů, chůze na dvou končetinách, mimo to, docházelo i k postupnému užívání a rozvoji hlasových a primitivních řečových signálů. Podle některých názorů, vývoj dorozumívání probíhal v několika fázích. Nejdříve vznikly zvuky vytvořené hlasem, kterými předchůdce člověka dával najevo své pocity, jako radost, strach, hlad atd. Těmito zvukovými projevy se vyjadřují i zvířata, když dávají najevo svou aktuální situaci. Avšak tyto zvuky nejsou pro nikoho určeny, jedná se spíš o pocit úlevy, kterým dávali najevo jak se cítili. Následující etapou v dorozumívání byly zvuky, které se vytvářely na základě účelu zapůsobit na ostatní. Mnoho druhů zvířat má svůj dorozumívající systém, kterým vydávají zvuky za účelem svolávání nebo varování před nebezpečím. Konečným vývojem je stádium, při kterém se vysílají zvuky se záměrem sdělovat myšlenky a taktéž vnímání a chápání toho, co sdělují, díky zvukům ostatní (Kutálková, 2002).

2.2 Ontogeneze

Ontogeneze je v logopedickém slovníku popsána jako: „*Individuální vývoj organismu od oplození až do zániku.*“ (Dvořák, 2001, s. 135).

Proces osvojování si řeči probíhá poměrně v krátkém časovém úseku v poměru toho, kolik dovedností je nutno pro tuto schopnost zvládnout. Je nutné ovládat dekodování, rozčlenění, porozumění, dokázat napodobit slyšené, prosadit se při komunikaci a dokázat při komunikaci zaujmout. Ústředním obdobím, kdy dochází k nejrychlejšímu vývoji řeči je třetí až čtvrtý rok. Ontogenetický vývoj řeči probíhá v určitých stádiích, které mají různorodou dobu trvání. Při těchto stádiích dochází ke zrychlování nebo zpomalení ve vývoji řeči, avšak žádné z níže uvedených stádií nemůže být vynecháno. Jedná se o preverbální období, které trvá zhruba do

prvního roku, na toto období plynule navazuje období vlastního vývoje řeči (Bytešníková, 2012).

2.2.1 Stadium předřečového vývoje

Řeč se vyvíjí u každého zdravého jedince ihned po narození a pokračuje až do dospělosti, kdy prochází jednotlivými stádii, avšak vývoj řeči je velmi individuální záležitost, kdy v průběhu vývoje může dojít ke zrychlení i zpomalení (Kejklíčková, 2016). Samotný ontogenetický (z řeckého *ontos*= jedinec, *genesis* = původ) vývoj plodu začíná sloučením vajíčka se spermií, který pokračuje intrauterinním vývojem, narozením a dalším vývojem jednotlivce až do dospělosti, který pokračuje obdobím stáří a končí smrtí (Kejklíčková, 2016).

Novorozenecký (či kojenecký) **křik** je první komunikační projev dítěte, kterým oznamuje svůj příchod na svět, zprvu se jedná o velmi jednotvárný zvuk, který je shodný se samohláskou „á“ (Kutálková, 2005). Křik se projevuje jako reakce na změnu prostředí a změnu způsobu dýchání (Krahulcová 2013). Dítě tímto projevem dokáže dát najevo nelibost nebo odpor, který se projevuje na intenzitě a rozsahu křiku, křikem reaguje na změnu teploty i na pocit hladu (Škodová, 2007). Pokud matka dokáže rozeznat křik, který pramení z hladu, od křiku z bolesti, může dítěti napomoc a tento prostý komunikační prostředek nadále rozvíjet (Kejklíčková, 2016).

Novorozenec se dokáže prozatím dorozumět jenom pláčem, mimo to jí a spí. V průběhu prvních týdnů života se křik projevuje jako reflexní činnost, která se bude v následujících obdobích rozvíjet v užívání hlasu. Nesmíme zapomenout na odlišnosti mezi dětmi, některé děti nepláčou a využívají čas k pozorování okolí, naopak některé děti propláčou celé dny. V tomto období je velmi důležité pokračovat v těsném kontaktu s maminkou, který si dítě pamatuje z období, kdy bylo u matky v břiše. Dítě vyžaduje slyšet hlas matky, cítit její vůni, vnímat její tlukot srdce. Pro dítě je příjemný pocit jistého omezení v pohybu, který vnímá jako bezpečí, jelikož doposud znalo jen prostředí v břiše matky, ve kterém taktéž nebylo moc místa. Jak jsme již zmínili pocit bezpečí, je pro dítě z mnoha hledisek důležitý, dítě se každou chvílí setkává s novými předměty, pachy, chutěmi, prostředím. Velké množství nových věcí v dítěti vyvolá pocit nejistoty, na který reaguje křikem, kterým se snaží přivolat svou mámu. Na konci druhého měsíce se obměňuje charakter křiku, začíná se objevovat vedle kňourání, které začíná měkkým hlasovým začátkem i pláč, který začíná ostře. Postupně se z nejasného kňourání stává spokojené broukání. Pláč s tvrdým hlasovým začátkem se stává znamením, že něco je v nepořádku. Kojenec si totiž začíná uvědomovat, že křikem si dokáže přivolat pomoc a začne tuto

skutečnost využívat (Kutálková, 2005). „*Křik, který byl původně jen reflexním dějem, se během doby stane nástrojem vůle.*“ (Kutálková, 2005, s. 10).

Křik během druhého až čtvrtého měsíce plynule přechází do **broukání**, které obsahuje samohlásky (zvučky) a různorodé zvuky, které vznikají během sání a polykání miminka. „*Dítě při houkání pohybuje svými mluvidly, kdy proud vzduchu rozráží sevřené rty, díky tomu se ozývají zvuky, které jsou podobné hláskám a slabikám, např. ba, pa, grr a další.*“ (Kutálková, 2005, s.10). Dítě si postupně osvojí, jak změnit výšku hlasu, tudíž vzniká představa o prozpěvování dítěte (Kutálková, 2005). Během tohoto období si dítě začíná „povídat“, postupem času se objevují i souhlásky a dítě začíná imitovat zvuky z okolí. Skrz svůj hlasový projev dokáže projevat své pocity, začíná se usmívat. Broukání začíná ustávat v momentě, kdy dítě dokáže kontrolovat svůj hlasový projev sluchem a začíná jej porovnávat s těmi zvuky, které zná z okolního prostředí (Kejklíčková, 2016).

Stádium **žvatlaní** se objevuje mezi čtvrtým a šestým měsícem, dítě si v tomto období hraje se svými mluvidly a hojně využívá svůj hlas, díky kterému tvoří zvuky mlaskavé, sací, chrčivé i bublavé. Vše záleží na tom, v jakém postavení jsou mluvidla při vytváření hlasu. Dítě má ze svého výkonu radost a provází jej pocit uspokojení ze slyšení vlastních zvuků. (Kejklíčková, 2016). Dítě dokáže ve svých šesti měsících vyjadřovat legraci, na kterou rodiče zpětně reagují a vyvádí s dítětem „neplechy“, které rodič neustále opakuje (Matějček 2015). Dítě začíná vnímat i objekty v jeho okolí, bouchá do předmětů a očekává, že se ozve zvuk, který zná z hračky, se kterou si hraje. Poprvé je výsledek namátkový, postupně dochází k opakování a k aktivnímu očekávání zvuku (Šulová, 2004). Dítě svým hlasovým vyjádřením začíná reagovat na své okolí, vše závisí na tom, zdali dítě má náladu na navazování kontaktů. Pro dítě není zatím důležité, co mu říkáme, ale jakým způsobem na dítě hovoříme. Měli bychom mluvit klidným a zřetelným hlasem a vyhýbat se šišlání. Měli bychom mít neustále na mysli, že dítě má schopnost nápodoby a měli bychom si uvědomovat co říkáme a jak na něj mluvíme, abychom se vyvarovali nechtěnému vytvoření základu pro některou z řečových poruch (Kutálková, 2005). Dítě je ve svých osmi až devíti měsících způsobilé rozeznat různorodé věty od dospělého, které jsou používány v rozdílných situacích, např. když se dítěti sdělí „*půjdeme ven*“, dítě se obrátí směrem ke dveřím a ví, že dveřmi se chodí ven. Dítě v této fázi života rozumí obsahu pár slov, která jsou obvyklá pro dospělého člověka (Průcha, 2011).

S obdobím rozumění řeči se můžeme setkat okolo desátého měsíce věku. Toto období je posledním v přípravném období a zároveň spouští vlastní vývoj řeči (Krahulcová, 2013). Dítě v tomto období ví, kdo je jaká osoba, umí udělat *pápá*, ale samotná slova dítě netvoří. V tomto období jsou očividné citové vazby na osoby a hračky, se kterými se dítě setkává, dítě si s nimi

lépe vytvoří asociaci než s cizími osobami, kterých se může i bát (Kejklíčková, 2016). Do období rozumění řeči spadá i to, když dítě na slyšený zvuk odpoví vykonáváním určitého pohybu, dítě dokáže poprosit, ukáže, jak je velké nebo udělá *paci, paci*. Pokud je dítě v ideálním komunikačním prostředí, kde je vhodně ovlivňováno a motivováno, rozvíjí se u něj chuť komunikovat. Dítě reaguje na slova motoricky neboli pohybem, gesty, smíchem, odmítáním. V tomto období je důležité dítěti nabídnout dostatečné množství komunikačních příležitostí s druhými lidmi. „*Pro období rozumění je hlavní zásadou názornost.*“ (Krahulcová, 2013, s. 41). Proto je vhodné s dítětem komunikovat o tom, co aktuálně vnímá a zajímá ho (Krahulcová, 2013).

2.2.2 Vlastní vývoj řeči

„*Začátky vlastního vývoje dětské řeči se psychologicky charakterizují snahou po aktivním mluvním projevu.*“ (Krahulcová, 2013, s. 42). Vývoj vlastní řeči je nerovnoměrný a střídají se období klidu a rychlého vývoje (Krahulcová, 2013).

Stádium **emocionálně-volní** se začíná projevat v prvním roce života dítěte. Dítě opakuje zvuky, které slyší z okolí a které samo vyvozuje. Již v tomto období si můžeme všimnout náklonosti k opakování slabik. Z toho důvodu se mezi **první vědomá slova** dítěte řadí slova vzniklá zdvojením slabik. Také si můžeme všimnout postupně objevujících se zvukových projevů, jako je změna výšky, síly, rytmu, melodie. S tímto obdobím se můžeme setkat i v následujících obdobích vývoje řeči, je známo, že i starší děti ráda využívají opakování slabik, slov, říkanek (Kejklíčková, 2016). První slova, které dítě vyslovuje, vyjadřují pocity, přání, emoce a vůle, proto je toto období odborníky nazýváno stádium emocionálně-volní (Bytešnicková, 2012).

Dítě postupně začíná vyslovovat **první slova**, což je jeden z neočekávanějších milníků, jak pro dítě i pro jeho rodinu. I když nemusí znát přesný význam vyslovovaného slova, např. při slovu „máma“, si dítě nepředstavuje svou vlastní matku, ale díky slovu dává najevo radost z přítomnosti osoby jemu blízké nebo sděluje své aktuální pocity, jako je hlad a osobu matky si spojí s tím, že jej matka nakrmí (Dolejší, 2001). Právě toto období, kdy dochází mezi dítětem a jeho blízkými k vzájemnému dorozumění je pro všechny členy rodiny krásné, ale zároveň pro správný vývoj řeči dítěte důležité. Slovní zásoba se u dítěte začíná rozvíjet ve chvíli, kdy porozumí významu slov. „*Jakmile dítě začne úmyslně užívat slova, jeho řeč se stane nástrojem myšlení.*“ (Dolejší, 2001, s. 13). Děti mezi prvním a druhým rokem života dokážou zformulovat

základní věty, ve kterých se vyskytují 2-3 slova. Aktuálně se bavíme o slovní zásobě, která obsahuje cca 50 slov (Dolejší, 2001).

Začátek mluvení u dětí, někteří odborníci pojí s používáním **prvních větných spojení**, které jsou v rozsahu dvouslovných až tříslavných vět. Naopak někteří odborníci se přiklání k variantě, že začátek samostatné mluvy začíná již v období, kdy dítě používá samostatná slova, která se mohou objevit již v období mezi 12.-18. měsícem. Každopádně i co se týká samostatného vyslovování prvních slov, i tady se můžeme setkat s velkými individuálními rozdíly (Průcha 2011).

Následuje **stádium egocentrického vývoje řeči**, které začíná mezi osmnáctým měsícem a druhým rokem. V tomto období se vyskytuje tzv. první věk otázek. Dítě používá některé jednoslovné a dvojslovné otázky, např. „*Co je to? Kdo je to?*“. Dítě začíná tvořit dvojslovné věty, které prozatím nemají gramatickou strukturu. Dítě opakuje slova a pomocí řeči napodobuje dospělé osoby (Bytešnicková, 2012). Po osmnáctém měsíci dítě začíná používat první dvojslovné věty, dítě v jednom momentě dokáže uvažovat o dvou situacích (Hornáková, 2009).

V **asociačně reprodukčním stádiu** začínají slova mít pojmenovovací funkci. Například dítě, které doposud označilo slovem „*pipi*“ slepici, nyní toto pojmenování používá i na jiné ptactvo – vrabec, husa i na hračku nebo jídlo, dítě díky tomu vytváří jednoduché asociace (Krahulcová, 2013). Dítě často označuje jedním slovem několik věcí najednou, jedná se o věci, které mají společný znak, i přesto, se slovní zásoba zvyšuje (Kopecká, 2011).

Ve druhém roce života se slovní zásoba dítěte několikanásobně zvyšuje a můžeme hovořit o 250 a více slov, kterými je dítě schopno aktivně hovořit. Zároveň je v této fázi života běžné, že dítě nevyslovuje hlásky, které se mu vyslovují těžce a kompenzuje je hláskami pro ně jednoduššími, čímž dosahuje toho, že jsou slova zkomolená (Dolejší, 2001).

Mezi druhým a třetím rokem začíná **stádium rozvoje komunikační řeči**, při kterém dítě využívá komunikaci k tomu, aby docílilo svých záměrů. Vývoj řeči se zrychluje a zintenzivňuje a dítě si uvědomuje, že komunikaci lze usměrňovat dospěle. Na toto stádium plyně navazuje **stádium logických pojmů**, právě tohle období je velmi citlivé, jelikož jsou na dítě kladeny vysoké nároky. Právě kvůli tomuto, můžeme u dítěte zaznamenávat různorodé fyziologické obtíže v řeči (nahrazování obtížných hlásek artikulačně jednoduššími, komolení slov a slabik, neschopnost vyslovení hlásky). V tomto období se může objevit i opakování hlásek, slabik či slov, které označujeme za fyziologické opakování, každopádně může být zaměněno za počínající (incipientní) koktavost (Bytešnicková, 2012). Dítě už začíná rozumět větám, které zahrnují časové pojmy (ráno, zítra, nyní, potom) a také si ujasňuje srovnávání velikostí (malý

a menší) a začíná si uvědomovat minulost i současnost (Škodová, 2007). Zpravidla ve třech letech věku, dítě mluví v plynulých větách a slovní zásoba se pohybuje v rozmezí od 800 do 1000 slov. Dítě zvládne povídat co vidělo a zažilo (Dolejší, 2001). Právě k tomuto rozvoji slovní zásoby přispívá i tzv. druhý věk otázek, dítě se ptá svého okolí na otázky typu: „*Proč? Kdy?*“ (Bytešníková, 2012).

Ve čtvrtém roce se začíná rozvíjet poslední stádium, **stádium intelektualizace řeči**, které nekončí a trvá až do dospělosti. U dítěte se rozvíjí schopnost pochopit obsah, dokáže rozlišit konkrétní slova od abstraktních, upřesňuje se používání rodů, časů (Bytešníková, 2012). Díky tomuto se řečový projev dítěte zkvalitňuje, slovní zásoba se rozšiřuje a okolo čtyř let slovní zásoba obsahuje okolo 1500 slov. Díky které je dítě schopné se prosadit při konverzaci v rodinném prostředí i v předškolním zařízení (v mateřské škole) (Dolejší, 2001). I tady dítě projevuje radost z komunikace, žvatlaní a napodobování řeči, což si dítě uchová i v době povinné školní docházky (Bytešníková, 2012).

V pátém roce se řeč stále více a více zlepšuje. Zlepšuje se správná výslovnost i obsahová stránka. Slovní zásoba se pohybuje okolo 2000 slov. V šesti letech by měla být řeč dítěte souvislá, bez potíží a dítě by mělo být připraveno na vstup do základní školy. Slovní zásoba obsahuje 3500 až 4000 slov. „*Po formální stránce bývá vývoj řeči dítěte dokončen v sedmi letech.*“ (Dolejší, 2001, s. 13).

3 Rozvoj komunikace a slovní zásoby

Průcha ve svém pedagogickém slovníku popisuje slovní zásobu ze dvou hledisek. První je z hlediska **pedagogického**, kdy považuje rozvoj slovní zásoby mateřského jazyka, jako součást mentálního vývoje dítěte. Rozvoj slovní zásoby ovlivňuje vzdělávání dětí ve školských zařízeních, kdy rozsah slovní zásoby roste v závislosti na rozmanitosti učiva. Jako druhé hledisko, považuje rozvoj slovní zásoby při osvojování **cizího jazyka**, kdy musí slovní zásoba dosáhnout určité úrovně, aby komunikace byla uskutečnitelná a aby se jedinec dokázal vyjadřovat v běžných situacích (Mareš, 2001).

Slovní zásoba je neodmyslitelnou složkou každého jazyka a představuje jeho lexikální složku. „*Jde o vnitřně uspořádaný systém jazykových pojmenování, která jsou propojena se zvukovou, grafickou, morfologickou, syntaktickou a stylistickou rovinou*“ (Hubáček, 2010, s. 68). Ve slovní zásobě se výrazně uskutečňuje poznávací aktivita člověka, což je důsledek toho, že lexikální rovina má velmi bohatou síť vzájemných vztahů. Za základ slovní zásoby se považuje základní lexikální zásoba, což jsou slova, která jsou užívána často, ale je jich poměrně málo. Naopak proměnlivá slovní zásoba se neustále mění a vyvíjí, nová slova jsou přejímána z cizích jazyků a některá slova se přestávají v komunikaci využívat. Slovní zásobu zkoumá lexikologie, která je jednou z jazykovědných disciplín (Hubáček, 2010). Lexikologii se také ve své knize zabývá Sochrová (1996), která individuální slovní zásobu rozděluje na **aktivní**, kterou využíváme v komunikaci a **pasivní**, do které patří slova, kterým rozumíme.

Do aktivní slovní zásoby patří slova, která dítě zná a dokáže je využívat ve své psaném i ústním projevu. Dítě v předškolním věku dokáže při konverzaci využívat 2500 až 3500 slov, kdy je většina užívána s vysokou mírou přesnosti. V tomto věku se aktivní slovní zásoba rozšiřuje o příslovce, předložky a spojky, rozšiřují se výrazy pro abstraktní pojmy (Richterová, 1987).

Za pasivní slovní zásobu označujeme ty slova, kterým dítě rozumí, ale nepoužívá je v komunikaci (Chytková, 1982). Pasivní slovní zásoba ze začátku roste rychleji a je rozsáhlejší oproti aktivní slovní zásobě, v dospělosti pasivní slovní zásoba činí okolo 50 000 slov (Smolík, 2015).

Slovní zásobou se v rámci alternativní a augmentativní komunikace zabývá ve své knize i Šarounová (2014), která rozděluje slovní zásobu na **jádrovou** a **okrajovou** neboli tematickou. Jádrová slovní zásoba činí mezi 200-300 slov a jsou to slova, která se v komunikaci používají nejčastěji. Patří sem tzv. malá, pomocná a způsobová slovesa, která v naší komunikaci využíváme neustále. Tematická slovní zásoba obsahuje slova z obecných okruhů i z konkrétních situacích. Právě v konkrétních situacích se nám lépe vymýšlejí nová slova, která

v komunikaci využíváme a až po osvojení těchto slov je vhodné, začít se slovy z obecných okruhů. Slovní zásoba by se měla opírat nejen o podstatná jména, ale i o slovesa a další slovní druhy.

Slovní zásoba je důležitá, díky své prediktivní schopnosti pozdějších čtenářských dovedností, jako je znalost slov, slovosled, gramatická pravidla, pojmové znalosti. Díky tomu, můžeme očekávat následující dosažení akademického úspěchu. Rozdíly ve vývoji slovní zásoby lze vysvětlit dětskými faktory (fonologická paměť, pohlaví), tak i faktory prostředí (socioekonomický status, kvalita prostředí pro výuku jazyků) (Hansen, 2021). Rozdíl mezi komunikací u dospělých a dětí se liší v mnoha faktorech, u dospělých je to po obsahové stránce skladba a rozsah vět a po formální stránce, jaký má dospělý vztah k tomu, co sděluje a komu jej sděluje (Chytková, 1980).

3.1 Rozvíjení slovní zásoby

Taylor zdůrazňuje, že naše jedinečná lidská schopnost jazyka je jedním z nejdůležitějších vývojových úspěchů dětství, díky tomu, nám umožňuje gramotnost, vzdělání, zaměstnání a je jednou z hlavních cest, která podporuje utváření lidských schopností (Taylor, 2013).

Slovní zásobu je důležité rozvíjet i v každodenních situacích, které jsou pro děti blízké. Jako každodenní sdělování zážitků, kdy maminka se svým dítětem probere, co dělala, jaké činnosti ji bavily nebo nebavily (Šarounová, 2014). Povzbudit dítě k prvním slovům můžeme následovně. Vybrat jedno nebo dvě slova, na která se v následujících týdnech zaměříme (po dobu nutnou), vybereme taková, která jsou pro dítě zajímavá nebo užitečná, mohou to být slova, která se dítě snaží vyslovit. Slova používáme opakovaně a na několik způsobů, používáme je v jednoduchých větách a v každodenních situacích, kdykoliv je to možné. Dítěti dáváme prostor hovořit, napodobujeme nebo rozvíjíme všechna slova, o která se pokouší a oceňujeme jeho úsilí. Je nutné ujistit se, že rodina ví, v jakých slovech se dítě snažíte podpořit, aby nám mohli pomoci (Lynch, 2016).

Rozsah slovní zásoby u dětí je těžko rozpoznatelný, jedním z důvodů je fakt, že dítě sice určité slovo znát může, ale při komunikaci jej nepoužívá. Mimo používání slov v promluvách, nás zajímá, zdali dítě slovu rozumí a chápe jeho význam. Míru slovní zásoby poznáme podle toho, kolik slov dokáže dítě pojmenovat, ať už se jedná o reálné situace, činnosti, předměty nebo abstraktní pojmy. Rozvíjení slovní zásoby a její zdokonalování se zvyšuje při studiu, při četbě odborné literatury a článků, a hlavně při komunikaci. Slovní zásoba se u dítěte v předškolním věku rozvíjí paralelně s rozvojem poznání. To, jakou má dítě rozvinutou slovní

zásobu, poukazuje na jeho zkušenosti a znalosti. Stavba slovní zásoby je u dítěte rozdílná oproti stavbě u dospělých. Dítě ze slovních druhů nejvíce využívá podstatná jména a slovesa, skromně využívá příslovce a spojky (Richterová, 1987).

Slovní zásobu lze rozvíjet i s využitím interaktivních pomůcek. Jednou z nich je iSEN, který využívá přístroje se systémem iOS ke komunikaci. Tato aplikace využívá pro rozvoj slovní zásoby tzv. dějové scény, což jsou dějové situace a obrázky, se kterými se může dítě setkat a povzbuzují jej ke komunikaci. Zároveň se mohou využít i k rozvoji slovní zásoby při učení se cizích jazyků (Sdílime iSEN, 2022).

Mnoho zahraničních studií se zabývá výzkumem slovní zásoby u dětí, které pochází z rodin s odlišným socioekonomickým statusem, jako je vzdělání rodičů a příjem rodiny. Je zde popsáno, že vzdělanější rodiče mají děti s lepší slovní zásobou a rychlejším nárůstem slovní zásoby v raném dětství. Další výzkum ukázal, že tento vztah mezi socioekonomickým statusem a slovní zásobou dítěte je částečně způsoben řečí, kterou rodiče dětem nabízejí během každodenních interakcí. Za nejpřesvědčivější důkaz je považována analýza, při které je zjištěno, že matky s vysokým socioekonomickým statusem využívají delší promluvy, rozmanitější slovní zásobu a více různých slov při interakci se svými dětmi než matky s nízkým socioekonomickým statusem. Navíc, matky s nízkým socioekonomickým statusem využívají řeč k tomu, aby usměrnily chování svých dětí, naopak matky s vysokým socioekonomickým statusem využívají častěji řeč k tomu, aby u svých dětí konverzaci vyvolaly. Existuje několik možných vysvětlení, proč rodiče z různých socioekonomických prostředí komunikují se svými dětmi různými způsoby. Jednou z možností je, že rodiče mají odlišnou znalostní základnu nebo přesvědčení o vývoji dítěte, což může vést k různým způsobům komunikace s dětmi (Rowe, 2008). Z další studie vyplývá, že nízká úroveň vzdělání matek je spojena s nízkou receptivní jazykovou schopností (Taylor, 2013).

Christ (2010) naopak ve svém výzkumu popisuje, jak postupovat při rozvíjení slovní zásoby u dětí. Důležité je, účelně poskytovat situace, při kterých se děti vystaví novým slovům. Slova učit tematicky, prostřednictvím hlasitého čtení, konverzace, využívat i vyvolávací a nevyvolávací otázky, aby dítě o významu slov přemýšlelo. Poskytovat dětem knihy, ve kterých se o nových slovech mluví a odpovídají mu ilustrace a text. Poskytování příležitostí dětem, aby měly možnost používat nově naučená slova.

3.1.1 Komunikační dovednosti

Komunikační kompetence je soubor řečových znalostí a dovedností, díky kterým má komunikátor možnost uskutečnit své komunikační potřeby v rámci různých komunikačních situací. Součástí komunikačních kompetencí je tzv. řečová etiketa (Mareš 2001).

Dítě v předškolním věku by mělo být schopno komunikovat na takové úrovni, aby se dokázalo souvisle a srozumitelně vyjádřit a navazovat kontakty s dospělými, i se svými vrstevníky. Dítě by mělo dokázat i rozlišit, jak má komunikovat s dospělou osobou a jak s dítětem raného věku. Proto, je pro správný rozvoj komunikačních kompetencí u dětí předškolního věku, vhodné dbát zřetel na podnětné řečové prostředí, používání spisovné češtiny a správného řečového vzoru (Bytešnicková, 2007).

Pojem komunikativní kompetence se často vyskytuje v rámcových vzdělávacích programech, v souvislosti se vzděláním (Suchánková, 2011). V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV) je za základní kompetence považováno celkově pět kompetencí (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2021). Komunikativní kompetence patří mezi základní klíčové kompetence, což jsou cíle, kterých by mělo být dosaženo po předškolním vzdělání:

- dítě by mělo být schopno ovládat řeč, hovořit ve správně formulovaných větách, dokázat vyjadřovat své myšlenky, otázky, odpovědi, dokázat vést dialog a slovně reagovat
- dokázat vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými řečovými prostředky
- dokáže se domlouvat slovy i gesty, rozlišovat symboly a rozumět jejich funkci a významu
- komunikuje v běžných situacích bez zábran s vrstevníky i dospělými
- ovládá dovednosti, které předcházejí čtení a psaní
- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu
- zvládne využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se v běžném životě setkává
- rozumí, že se lidé dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit (Bytešnicková, 2007).

3.2 Využití fotografií v rámci rozvoje slovní zásoby

Fotografie se využívají pro zobrazení konkrétních osob a míst, kdy je hlavní výhodou neutralita. Skrze fotografie se dají nejrealističtěji zobrazit předměty, osoby, činnosti a místa, naopak nejsou vhodné k zobrazení abstraktních pojmů. Fotografie se dají přizpůsobit potřebě dítěte, mohou být zvoleny fotografie černobílé nebo barevné (Ludíková, 2012).

Při práci s fotografiemi je důležité brát zřetel na pravidla s tím spojená. Předmět nebo člověk by měl být na bílém nebo kontrastním pozadí, fotografie by měla být kvalitní a mít kontrast,

také se vyhnout v okolí nedůležitých a rozptylujících detailů. U fotografií činností je důležité dbát na to, aby jednoznačně poukazovaly na to, co představují (Šarounová, 2014).

Fotografie při rozvoji slovní zásoby mohou být pro děti užitečné a pomůcky vyrobené z nich jsou pro děti přitažlivé a oblíbené. Během toho, co dítě srovnává předmět zobrazený na fotografii a předmět zobrazený ve skutečnosti, se rozvíjí jeho schopnost vnímat objekty v ploše. Rozvíjí i kognitivní dovednosti, díky kterým, se člověk mentálně rozvíjí. Pomáhá při rozvíjení vnitřní řeči a zapamatování si nových pojmů. Díky fotografiím můžeme vytvořit **personalizované pomůcky**, které jsou vyrobené přímo na míru dítěte, berou v potaz jeho zájmy, schopnosti a potřeby (Šarounová, 2014).

Fotografie můžeme využít k vytvoření tzv. „**první knihy**“ pro děti. Kdy do knihy vložíme fotografie členů rodiny, oblíbených hraček nebo míst, která navštěvujeme (Šarounová, 2014). Pro dobrou orientaci v knize, je důležitá kvalita fotografií, které by měly být vyfoceny na neutrálním pozadí (Skálová, 2021).

Fotografie mohou být využity i k vytvoření **zážitkového deníku**, do kterého vložíme fotografie, znázorňující situace, které dítě ve svém dnu zažil. Pro větší motivaci, je vhodné volit situace, které dítě zaujaly a jsou pro něj důležité. Díky tomuto deníku se dítě může zpětně vracet k tomu, co jej zaujalo a může tímto způsobem sdílet své zážitky s ostatními (Šarounová, 2021). Důležité je, doplňovat zážitky pravidelně, dokud si je dítě pamatuje. Zážitkový deník je možno vytvořit i v elektronické podobě, kdy se zpracuje do aplikace, která umožňuje přidat i videa nebo hlasový výstup (Skálová, 2021).

Komunikační pas je kniha, která je vytvořená z fotek, doprovodných obrázků a symbolů a textu. Hlavní význam komunikačního pasu pro dítě, je možnost skrz tuto pomůcku o sobě sdílet informace, např. jméno, rodina dítěte, oblíbená hračka, jak jej podpořit v komunikaci. Komunikační pas je zapotřebí v průběhu využívání dítěte měnit, v návaznosti na měnící se zájmy a potřeby dítěte (Skálová, 2021). Kromě komunikačního pasu můžeme pomocí fotografií vytvořit i **knihu** o samotném dítěti. V knize by se měly vyskytovat informace o dítěti, o jeho oblíbené hračce, co má nebo naopak nemá rádo. Tato kniha může sloužit k navázání rozhovoru nebo k vyjádření prosby (Šarounová, 2014).

Fotografie mohou být využívány i jednotlivě, pokud má dítě snížené porozumění řeči, může mu dopomoci s porozuměním situace. „*V tomto případě již dostávají jednoznačnější rozměr komunikační pomůcky.*“ (Šarounová, 2014, s. 89). Další využití fotografií: komunikační kniha (pomůcka pro rozvíjející či nahrazující řeč), denní režim z fotografií, nástěnka s fotkami hraček, míst v MŠ (Skálová, 2021).

Fotografie jsou díky svému realistickému zobrazení pro děti velmi srozumitelné. Zároveň se mohou přizpůsobit individuálním potřebám dítěte. „*Mohou se tedy stát jedním z prvních a zároveň velmi přirozených prostředků k podpoře komunikačních dovedností.*“ (Skalová, 2021, s. 72). Jednou z hlavních výhod fotografií, je jejich způsob tvoření, není potřeba využívat speciální programy, jelikož si fotografie můžeme vytvořit sami a neustále je obměňovat a doplňovat (Skalová, 2021).

Využití fotografií je ovlivněno mnoha fakty, díky fotografiím můžeme realisticky zachytit skutečnost, jako jsou osoby, předměty nebo místa. Problém může nastat, pokud je potřeba skrze fotografie vyjádřit činnosti nebo abstraktní pojmy, jako jsou emoce či časové údaje. Zdali bude vhodnější využít černobílé nebo barevné fotografie, záleží na kognitivních schopnostech, věku dítěte a na správné motivaci. Zároveň je nutné brát v potaz i počet fotografií, které najednou dítěti předložíme a budeme s nimi pracovat. Pokud budeme pracovat s dítětem, které má problémy v oblasti jemné motoriky, je nutné zvážit, zdali je pro něj tato forma rozvoje slovní zásoby a komunikace vhodná (Skalová, 2021).

4 Úvod do problematiky rozvoje slovní zásoby u dětí pomocí fotografického slovníku

Rozvíjení slovní zásoby pomocí fotografií se v rámci alternativní a augmentativní komunikace zabývá Skálová (2021), která ve své publikaci popisuje využití fotografií pro děti, které mají narušenou komunikační schopnost. Popisuje využívání fotografií k běžným činnostem, jako je vytvoření jídelníčku, denního programu nebo k vedení rozhovoru. Zároveň, se tímto tématem zabývá ve své knize i Šarounová (2014), která fotografiím v rámci AAK věnuje celou kapitolu.

Rozvíjením slovní zásoby se v rámci své závěrečné práce zabývala i absolventka Masarykovy univerzity, která fotografie využila k rozvoji aktivní i pasivní slovní zásoby. V rámci svého výzkumného šetření zkoumala rozvoj aktivní i pasivní slovní zásoby u dětí, které navštěvují běžnou mateřskou školu i mateřskou školu zřízenou dle §16 odst. 9 školského zákona. Studentka využila fotografie, které rozdělila do desíti kategorií, která odpovídají zájmům dětí v předškolním věku. Kromě slov, která jsou pro děti běžná a vyskytují se v jejich každodenním slovníku, studentka zvolila i slova, která nejsou v předškolním věku obvykle používána. Jednalo se hlavně o přídavná jména typu: „*karburátor*“, „*sláma*“, „*kosmetický*“.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že posun v aktivní i slovní zásobě pomocí fotografií je zřejmý. Také se potvrdilo, že největší obtíže měly děti se slovy přejatými z cizího jazyka nebo naopak slova, která se v konverzaci používají čím dál méně. Ve své práci i potvrdila, že se slovní zásoba liší dle pohlaví. Kdy si chlapci snáze osvojují slova, která souvisejí s dopravními prostředky, značkami, nářadím a jsou bližší pro mužské pohlaví než dívky, které lépe osvojují slova, která jsou spojená s ženským pohlavím – panenky, kuchyňka, kočárek. Podobně jako v naší práci se vyvrátilo, že pro děti, které mají diagnostikovanou NKS je rozvoj slovní zásoby pomocí fotografií problematičtější než u intaktních dětí.

4.1 Cíle a metodologie výzkumného šetření

Hlavním cílem bakalářské práce bylo navrhnout, vytvořit a následně ověřit funkčnost fotografického slovníku, který je určen pro rozvoj slovní zásoby, paměti a zrakového vnímání u dětí předškolního věku. Dílčím cílem je zjistit, zdali u dětí dojde k rozvoji aktivní slovní zásoby (slova, kterým jedinec rozumí a využívá je v komunikaci) a pasivní slovní zásoby (slova, kterým jedinec rozumí, ale v komunikaci je nevyužívá).

Dílčí cíle výzkumného projektu:

- Odhadnout vhodné tematické okruhy, se kterými se dítě v předškolním věku setkává a které jsou možné zachytit na fotografii.
- Zpracovat a vyrobit fotografický slovník.
- Analyzovat počáteční aktivní a pasivní slovní zásobu respondentů, se kterými bude probíhat výzkumné šetření.
- Práce na rozvoji slovní zásoby u vytyčených tematických okruhů.

Rozvoj slovní zásoby u dětí, bude realizován doplňujícími možnostmi zahrnující práci s fotografiemi:

1. rozvoj zrakové paměti – poznat, která fotografie ze souboru fotografií chybí
2. rozvoj sluchové paměti – hledání fotografií dle předem vyslovené řady předmětů
3. třídění obrázků dle barev – vybírat zelené, žluté, modré předměty
4. návštěva supermarketu, procházky, divadlo – využívání fotografií při hledání reálných předmětů
5. vyprávění příběhů – vybrat některé fotografie a sestavit z nich příběh
6. vybírání fotografií se stejnými znaky – vybrat vše, co najdeme v kuchyni, co žije ve vodě, najít všechny rostliny
7. souřadné/podřadné/nadřazené fotografie – hledání fotografií, které mají společnou souvislost
8. přiřazování k reálným předmětům – hledání předmětů, které odpovídají fotografii.

Pro účel výzkumného šetření byly stanoveny následující **otázky**:

1. Jsou rodiče ochotni pracovat s touto pomůckou/ uvítali by ji?
2. Přispívá fotografický slovník k rozvoji aktivní a pasivní slovní zásoby?
3. Byly fotografie do fotografického slovníku vybrány vhodně a odpovídaly zájmům dětí?
4. Je značný rozdíl v nárůstu slovní zásoby u intaktních dětí a u dětí s NKS?

4.1.1 Metodologie

Tento výzkumný projekt je řešen formou kvalitativního výzkumu, jsou zde využívány tyto metody:

- standardizovaný rozhovor
- pozorování dětí

- individuální práce s respondenty
- analýza úkolů

Charakteristika kvalitativního výzkumu

V terminologickém pojetí kvalitativního výzkumu je i v nyní veliká různorodost, jedním z důvodů je fakt, že každá definice podtrhuje jiný hlavní znak kvalitativního výzkumu (Gavora, 2010).

Creswell (1998, in Hendl 2016) uvádí, že kvalitativní výzkum je proces, který je založen na zkoumání předem daného sociálního či lidského problému, při kterém se výzkumník setkává s respondenty a výzkum provádí v přirozených podmínkách, kdy se zaměřuje na celkový obraz. Kvalitativní výzkum pracuje oproti kvantitativnímu výzkumu s nečíslnou podobou, tudíž je výstižný a podrobný. Při kvalitativním výzkumu se výzkumník setkává s respondenty v tváři v tvář a proniká do situací, ve kterých se respondenti nacházejí a díky tomu, jim může lépe rozumět a popsat je. Díky tomu, je pro nás každý respondent jedinečný a můžeme jej konkrétně popsat (Gavora 2010). Na druhou stranu, výsledky výzkumu mohou být lehce ovlivněny výsadou výzkumníka a celkový výzkum je časově náročnější. Mezi další nevýhodu patří i to, že výsledky nemůžeme zobecnit a nemůžeme je přenést do jiného prostředí (Hendl, 2016).

Standardizovaný rozhovor je metodou, při které se pomocí přímé verbální komunikace získávají a shromažďují data, velikou výhodou je osobní kontakt, kdy můžeme sledovat reakce na otázky a dle daných reakcí řídit celý rozhovor. Značným omezením výzkumu může nastat ve chvíli, kdy respondent zamlčí některou z informací nebo ji zkreslí (Hendl, 2016). V této metodě bylo využito osobní dotazování dle předem připravených neměnných otázek (viz. příloha), na které odpovídal zákonný zástupce dětí.

Zúčastněné pozorování je popisováno jako dlouhodobé sledování činností ve zkoumaném prostředí, kdy je hlavním cílem představit sociální život a proces (Švaříček, 2014). V tomto případě byly pozorovány děti v jejich domácím prostředí, kde se cítí bezpečně a jsou s nimi jejich rodinní příslušníci. Při pozorování dochází mezi pozorovatelem a dítětem (pozorovaným) k interakci, v tomto případě to byly odpovědi na otázky ze strany dítěte, které častokrát přerostly ve hru. Mezi hlavní výhody této metody je možnost pozorovat i rutinní situace nebo zachytit situace, o kterých se zákonní zástupci respondentů nezmínily (Švaříček, 2014). Při zaznamenávání dat byly využity popisné poznámky, kde byly popsány aktivity dětí a jejich podrobné popisy, popis chování výzkumníka a reakce na ostatní (Hendl, 2016). Pozorování v této práci bylo využito i k seznámení s dětmi a k navázání kontaktu s nimi.

Individuální práce s respondenty probíhala vždy za přítomnosti jejich zákonných zástupců v domácím prostředí, popřípadě návštěvou supermarketu nebo procházky za účelem rozvíjení

slovní zásoby u respondentů. Individuální práce probíhala z části formou hry, kdy byly vybrány tematické fotografie, které byly využity při hře dítěte. Při zkoumání slovní zásoby byly respondentům předkládány fotografie, které mělo dítě za úkol pojmenovat nebo popsat.

Při **analýze zadaných úkolů** musela být brána v potaz celá řada faktorů, např. prostředí, ve kterém se respondent nacházel, délka trvání úkolu, frekvence provádění úkolu i samotná jeho obtížnost. U dětí se muselo počítat i s ochotou spolupracovat, kdy bylo nutné využít vhodnou motivaci. Zadávání úkolů bylo vždy přizpůsobeno věku dítěte a bylo nutno se ujistit, zda dítě chápe náš pokyn. Úkoly se často měnily a byly mezi nimi i přestávky na odpočinek.

4.1.2 Fotografický slovník

Fotografie, které jsou součástí fotografického slovníku, byly vyfotografovány a, nebo byly stažené z fotobank, které tyto fotografie nabízejí. Následně byly ořezány, upraveny, vytištěny a pro lepší manipulaci zalaminovány. Abychom docílili obsáhlejšího proniknutí do slovní zásoby, byly zvoleny fotografie, které představují, jak podstatná jména i slovesa, přídavná jména a emoce.

Jako hlavní inspirací k vybrání těchto tematických okruhů, bylo vycházení ze vzdělávacího obsahu v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání, z něhož bylo vybrány oblasti:

1. Dítě a jeho tělo
2. Dítě a ten druhý
3. Dítě a společnost
4. Dítě a svět.

Z těchto oblastí vychází vzdělávací cíle a nabídka, kde jsou podrobně rozpracovány výstupy, které by dítě mělo dokázat. Podle toho byly vytvořeny tematické okruhy fotografií, se kterými se dítě v předškolním vzdělávání nejvíce setkává. Také bylo nutné zvážit, zdali jsou fotografie pro dítě aktuální a přibližují se jeho zájmům. Zároveň muselo být bráno v potaz, že mezi respondenty budou dívky i chlapci a bylo nutné se přizpůsobit i tomuto kritériu.

Soubor barevných fotografií je tvořen těmito tematickými okruhy:

- potraviny (ovoce, zelenina, maso, mléčné výrobky, nápoje a přídavná jména)
- zvířata (savci, ptáci, plazi, ryby, hmyz a přídavná jména)
- rodina (členové rodiny, svatba, oslavy a svátky)
- hračky (hračky pro kluky a pro holky, stavebnice, pohádky a činnosti)
- oblečení (doplňky, noční a denní oblečení)

- svět (počasí, dopravní prostředky, příroda, záliby a činnosti)
- domov (spotřebiče, zahrada, místnosti, vyrábění a činnosti)
- tělo/člověk (hygiena, činnosti a emoce).

Do tematického okruhu s **potravinami** byly vybrány potraviny, se kterými se dítě může setkat v mateřské škole, doma nebo v supermarketech. Potraviny jsou sezónní i exotické, zdravé a nezdravé. Byly zde kromě podstatných jmen využity i přídavná jména, která potraviny popisují. Fotografie se **zvířaty** zahrnují zvířata domácí a exotická. Bylo dbáno na to, aby zvířata mělo dítě možnost vidět ať už v zoo nebo na farmě, popřípadě jako domácího mazlíčka, i tady jsou kromě podstatných jmen využity i přídavná jména. Tematický okruh **rodina** zahrnuje momenty, se kterými se dítě může v průběhu roku setkat, jako Vánoce nebo svatba. Fotografie s **hračkami** jsou uzpůsobené dívkám i chlapcům a byly brány v potaz i aktuální trendy, zároveň byly vybrány i nejznámější pohádky. **Oblečení** dokumentuje běžné oblečení pro děti i oblečení pro dospělé, které mohou vidět u svých rodičů. Bylo vybráno oblečení, které se prolíná všemi ročními obdobími. Tematický okruh **svět** obsahuje fotografie s přírodní tematikou, se zájmy, které dítě v předškolním věku může mít. Jsou zde využity i fotografie symbolizující činnosti. Okruh **domov** obsahuje předměty, se kterými se dítě setkává doma i v mateřské škole, i tady jsou využity fotografie s činnostmi. Kategorie **tělo/člověk** obsahuje části těla, činnosti při sebeobsluze a emoce.

4.2 Charakteristika výzkumného vzorku

V rámci výzkumného šetření byla zkoumáno 5 dětí:

	věk		počet sourozenců	diagnostikovaná NKS	odklad školní docházky
	roky	měsíce			
Dívka A	6	10	2	ANO	ANO
Dívka B	7	0	0	ANO	ANO
Dívka C	6	8	1	ANO	ANO
Dívka D	6	2	0	NE	NE
Chlapec A	5	11	0	NE	NE

Všechny děti navštěvují mateřskou školu, konkrétně třídu pro předškolní děti. Z celkového počtu pěti dětí, tři děti mají odložení školní docházky o 1 rok. Tři děti pochází z neúplných rodin a mají starší či mladší sourozence, tři děti nemají sourozence žádné. U třech dětí byla diagnostikována NKS. Z důvodu ochrany osobních údajů byla použita smyšlená jména pro označení respondentů. Děti byly vybrány na základě věku, respektive děti, které od září

letošního roku budou navštěvovat základní školu. Také bylo nahlíženo na to, zdali má dítě diagnostikovanou NKS.

Dívka A

Jméno: Anna

Věk: 6 let a 10 měsíců

Osobní anamnéza: Anička se narodila pár dní po plánovaném termínu porodu. Porod byl rychlý a přirozený a celé těhotenství probíhalo bez problémů, či komplikací. Kojena byla do 1,5 roku. Okolo prvního roku začala stát a chodit okolo nábytku a ve 13 měsících začala samostatně chodit. Dlouhou dobu preferovala dorozumívání skrz ukazování a první slova se dostavila později, okolo 2,5 let. Dívka má nyní velikou aktivní slovní zásobu, která se rozvinula díky docházení do logopedické mateřské školy. Slovosled je v delších větných souvětích zmatený a nesrozumitelný. Dívka nemá problém s výslovností žádné z hlásek.

Anička velmi ráda zpívá a zkouší sama hrát na klavír, ráda se učí básničky a říkadla. Ráda komunikuje a díky svým pohotovým komentářům baví okolí. Dívka je velmi manuálně zručná a ráda pomáhá na rodinném statku nebo mamince v kuchyni. Anička společně s celou rodinou ráda sportuje, ve svém věku umí lyžovat, bruslit, plavat a jezdit na kole.

Rodinná anamnéza: Anička je neplánované, ale radostně očekávané dítě, má o 13 let starší sestru, která studuje gymnázium a o 6 let staršího bratra, který studuje základní školu. Matka i otec mají středoškolské vzdělání a oba podnikají. Oba rodiče jsou přes týden velmi časově vytíženi a Aničce nevěnují dostatek času, proto Anička tráví většinu času s jedním z nich na rodinném statku. Se svými sourozenci vychází dobře, její starší sestra se o ni starala a zastupovala tím matku, se svým bratrem nemají blízký vztah. Se svými prarodiči se stýká velmi zřídka. Rodina funguje dohromady dobře a společně tráví čas o víkendech svými zájmy. Anička ve svých čtyřech letech navštěvovala mateřskou školu v místě bydliště, poté od svých pěti let po dobu jednoho roku navštěvovala mateřskou školu zřízenou dle §16 odst. 9 školského zákona, pro děti s vadami řeči, která se nacházela pár kilometrů od místa bydliště. Dívka má odklad školní docházky a v tomto roce navštěvuje opět mateřskou školu v místě bydliště, aby byla v kontaktu s dětmi, se kterými bude následující školní rok docházet do základní školy. Dívka dochází pravidelně na logopedii.

Dívka B

Jméno: Hana

Věk: 7 let a 0 měsíců

Osobní anamnéza: Hanička je neplánované dítě, narodila se o pár dní dříve a porod byl přirozený, ale dle slov matky velmi náročný. Již od narození byla Hanka velmi aktivní, v půl roce začala sedět a o pět měsíců později začala chodit, kojena byla půl roku. První slova začala používat již po prvním roce života, poté, ale vývoj začal stagnovat a matka začala pozorovat změny v jejím chování a v celkovém vývoji. Ve 20 měsících byla Haničce diagnostikována porucha autistického spektra, dále jen PAS. Matka se dlouhou dobu nemohla s touto diagnózou smířit a odmítala ji. Poté změnila přístup a snažila se Haničce, co nejvíce usnadnit a zpřístupnit všechny možnosti, které by měla jako zdravé dítě. Hrubá i jemná motorika odpovídá věku, ale u žádné činnosti vyžadující delší koncentraci dívka nevydrží. Dívka má problém se zachováním slovosledu. Řeč je málo srozumitelná, nevyslovuje hlásku ř a v některých slovech má problém s měkčením hlásek (*t, d, n x t', d', ň*).

Rodinná anamnéza: Hanička je jedináček, její matka pracuje jako skladník v rodinné firmě a otec podniká. Hanička žije jen s matkou, ale s otcem se občas vídá. Dívka tráví hodně času i s babičkou, která občas Hanku hlídá. Dívka navštěvuje od svých tří let mateřskou školu zřízenou dle §16 odst. 9 školského zákona, konkrétně třídu pro děti, které mají diagnostikované PAS. Ve třídě je spíše samotář, ale nemá problém se zapojit do společných činností. V mateřské škole dělá veliké pokroky a dochází každý týden na logopedii. Dívka má nyní odklad školní docházky a od následujícího školního roku bude navštěvovat základní školu zřízenou dle §16 odst. 9 školského zákona, která se nachází ve stejné budově jako její dosavadní mateřská škola.

Hanka je velmi opatrná a vždy se potřebuje ujistit, že je v bezpečí. Je velmi kreativní, ráda maluje a modeluje. Umí jezdit na kole a plavat. Pokud nemají s matkou plány, často tráví dny u tabletu nebo mobilu.

Dívka C

Jméno: Eliška

Věk: 6 let a 8 měsíců

Osobní anamnéza: Jedná se o druhé, plánované těhotenství, které probíhalo bez komplikací a dívka se narodila v plánovaném termínu porodu. Matka v té době byla na mateřské dovolené se starší dcerou, a proto byla výchova, dle slov matky složitější. Eliška byla po dobu prvního roku velmi plačtivá a vyžadovala neustálou pozornost. V 1,5 roce začala používat první slova a první věty začala používat ve třech letech. Psychomotorický vývoj v normě, seděla v sedmi měsících a chodit začala okolo 14. měsíce. Mluva je občas nesrozumitelná a dívka se vyjadřuje pouze v jednoduchých větách, při složitějších větách se často zasekne v mluvě. Dívka nemá zájem o písničky, básničky atd., nesděluje své zážitky a pocity z mateřské školy a matka ji

popisuje jako „*lempla*“. Vyžaduje hodný přístup a je velmi stydlivá a bojí se zkoušet nové věci. Dívka nevyslovuje hlásku ř, sykavky jsou nedokonalé a často zaměňuje podobně znějící slova (*liška x myška*).

Rodinná anamnéza: Eliška má o 2 roky starší sestru, se kterou vychází velmi dobře, snaží se ji napodobovat a dohnat ji. Matka i otec mají středoškolské vzdělání, otec pracuje jako elektrikář, ve 12. hodinových směnách a matka pracuje vždy dopoledne v obchodě. Oba rodiče jsou přes týden velmi pracovně vytíženi, ale o víkendu se oběma dcerám věnují. Mají spoustu zájmů, často sportují a jezdí na hory, navštěvují výtvarný a taneční kroužek. S hlídáním a vyzvedáváním dcer pomáhají prarodiče. Dívka nyní navštěvuje mateřskou školu v místě bydliště. Eliška má odklad školní docházky a od nového školního roku nastoupí do základní školy. Dívka dochází pravidelně na logopedii.

Dívka D

Jméno: Jana

Věk: 6 let a 2 měsíce

Osobní anamnéza: Celkové těhotenství probíhalo v pořádku a porod proběhl přirozeně. Janička byla kojena do dvou let. Od narození byla Jana velmi aktivní, od 9. měsíců začala chodit a první slova začala používat v prvním roce. Dívka má obsáhlou slovní zásobu, a proto dokáže vést i delší rozhovory. Nemá problém s výslovností s žádnou z hlásek. Mluva je srozumitelná a ve větě zachovává slovosled. Je velmi aktivní a ráda se dozvídá nové věci, učí se počítat a poznávat písmena. Je velmi samostatná a sebeobslužné činnosti ji nedělají problém. Dívka od 1,5 roku navštěvovala jesličky a od 3 let navštěvuje mateřskou školu v místě bydliště. Od září tohoto roku nastupuje do základní školy. Na logopedii nedochází.

Rodinná anamnéza: Janička je zatím jedináček, matka je nyní v pokročilém stádiu těhotenství. Matka i otec mají středoškolské vzdělání, otec s nimi nežije, matka žije společně s dcerou a přítelem. Jana spoustu času tráví se svými prarodiči, kteří žijí poblíž. Matka pracuje v obchodě na zkrácený úvazek a zbylý den je doma s dcerou. Jana se se svým otcem stýká jen přes víkendy a přes pracovní týden je doma s matkou. Dívka dochází do mateřské školy v místě bydliště, kde je značnou část dne a zbytek dne tráví u telefonu nebo si sama hraje.

Chlapec A

Jméno: Jan

Věk: 5 let a 11 měsíců

Osobní anamnéza: Honzík je dlouho očekávané a vymodlené dítě, které se narodilo předčasně, porod byl přirozený a rychlý. Dítě bylo kojeno jen pár měsíců, psychomotorický vývoj v normě. Sedět i lézt začal v 8 měsících a chodit okolo prvního roku. První slova začal užívat zhruba v prvním roce a víceslovné věty před druhým rokem. Honzík má bohatou slovní zásobu, spoustu slov zná i v anglickém jazyce, některá pouze jen v anglickém. Nemá zájem o písničky, básničky, naopak si rád prohlíží knihy a učí se sám poznávat písmenka. Honzík má spoustu otázek a na vše, v čem nemá jasno nebo se mu jen nezdá, se ptá. Většinu času je chlapec zamlklý a hraje si sám, pokud získá v někom důvěru, tráví veškerý svůj čas jen s danou osobou. Chlapec nemá problém s výslovností s žádnou z hlásek, na logopedii nedochází.

Rodinná anamnéza: Honzík je jedináček a žije pouze se svým otcem, s matkou se nestýká. Otec je velmi pracovně vytížen a o Honzíka se stará babička a příležitostně i chůva. Otec má vysokoškolské vzdělání a netráví s Honzíkem tolik času, kolik by chtěl. Honzík je velmi zvědavé a aktivní dítě, zároveň je velmi odtažitý a těžko se s ním navazuje sociální kontakt, nemá moc kamarádů. Má spoustu zájmů, hraje basketbal, učí se v mateřské školce hrát na flétnu, plave a navštěvuje i bojové sporty a kroužek angličtiny. Většinu dne se o něj stará babička, která jej vyzvedává z mateřské školy, vodí jej do kroužků a hraje si s ním. S otcem se vidá většinou jen k večeru a o víkendech, kdy spolu jezdí na výlety nebo sportují. Honzík navštěvuje mateřskou školu v místě bydliště a od září tohoto roku tatínek zvažuje nastoupení do základní školy s pokročilou výukou cizích jazyků.

4.3 Vlastní výzkumné šetření

V prvotní fázi výzkumného šetření byly vytvořeny fotografie reálných věcí, předmětů, zvířat, potravin, emocí a situací, se kterými se dítě setkalo, setkává, či může setkat, ať už v mateřské škole nebo doma. Fotografie byly dle příbuznosti rozděleny do následujících 8 kategorií:

Potravin: ananas, avokádo, banán, borůvky, brambory, cukr, čaj, česnek, čokoláda, dýně, džus, fazole, hrách, hrášek, hřib, chléb, jahody, jogurt, káva, kiwi, koblíha, kokos, kukuřice, kuřecí maso, květák, kyselý (citrón), lentilky, limetka, lízátko, losos, máslo, meloun, mléko, mrkev, muffin, nanuk, nezdravý (hranolky), okurka, olej, omeleta, palačinky, paprika, párky, pomeranč, popcorn, pšenice, rajce, rýže, řepa, salát, sardinky, sladký (bonbon), slaný (brambůrky), sůl, sýr, šunka, včelí med, vejce, vlašské ořechy, voda, zdravý (jablko), zkažený (ovoce)

Zvířata: barevný (páv), brouk, čáp, čmelák, delfin, dinosaurus, gorila, husa, hyena, chameleon, chobotnice, jednorožec, ještěrka, ježek, klokan, koala, kobylička, krásný (motýl), kráva, krtek, labuť, lama, liška, malý (beruška), medúza, medvěd, mořský koník, moucha, myš, nebezpečný (had), obrovský (velryba), papoušek, pavouk, pavučina, plameňák, slepice, slon, sova, sršeň, sumec, sýkorka, štika, tučňák, vážka, velbloud, veverka, vlk, vydra, zebra, žába, želva, žirafa, žralok

Rodina: babička, dědeček, děti, dort, matka, nevěsta, otec, prstýnky, rodina, šaty, Vánoce, Velikonoce, ženich

Hračky: auto nákladní, CD/DVD, Červená Karkulka, Člověče nezlob se!, čtení knihy, Dobble, dráha, drak, kniha, kočárek, koruna, koukání na TV, kuchyňka, LEGO, líčení, Maxipes Fík, nářadí, panenka, plyšový medvěd, Popelka, princ, princezna, puzzle, skákání na trampolíně, sklouzání na skluzavce, sliz, Sněhurka a sedm trpaslíků, zámek

Oblečení: boty, bunda, deštník, džíny, kalhoty, klobouk, kostým, kožich, kravata, mikina, papuče, plavky, ponožky, pyžamo, rolák, sluneční brýle, sukně, svetr, šátek, šaty, šortky, tílko, tričko, vesta, zástěra

Svět: auto, autobus, balet, bouřka, bowling, cirkus, déšť, duha, dům, golf, gymnastika, medaile, měsíc, mlha, moře, motorka, mrakodrap, nemocnice, palma, panelák, ping-pong, písek, plavání, hasičské auto, herectví, hora, hotel, housle, hra na klavír, hrad, hvězda, jízda na kole, jízda na koni, jóga, pohár, poslech hudby, raketa, rybaření, řízení auta, semafor, slunce, sněhová vločka, sníh, stan, stavění sněhuláka, škola, koloběžka, kombajn, kostel, kotva, květiny, les, letadlo, loď, louka, lukostřelba, lyžování, tančení, tornádo, traktor, tramvaj, vlajka, vlak, vodopád, Xbox, zpěv, zubař

Domov: balík, baterie, bazén, budík, dětský pokoj, dopis, hadice, hřiště, jehla, kalendář, kávovar, klíč, knoflík, konvice, koš, koupelna, kufr, květináč, kýbl, lampička, lednice, lepení, lepidlo, ložnice, lustr, malování, miska, mrazák, nádobí, navlékání nitě, nůž, nůžky, oblékání, obrazy, papíry, pastelka, plot, polštář, prkénko, příbory, sekačka, sekání trávy, skluzavka, struhadlo, stříhání, svíčka, svítidla, škrábání brambor, špendlík, talíř, televize, trouba, tužka, uklízení, umývání nádobí, vaření oběda, vysávání, zalévání květin, zrcadlo, žárovka, žehlička, židle

Tělo/člověk: čištění zubů, dlaň, hřeben, jazyk, kartáček na zuby, koleno, krém, loket, mýdlo, náplast, našťvaný, obočí, oči, pata, podpaží, prsty, překvapený, pyšný, ručník, smutný, spaní, stříhání nehtů, šťastný, umývání rukou, unavený, ústa, uši, vlasy, zuby, zubní pasta

Ve druhé fázi výzkumu začalo výzkumné šetření s respondenty. Nejprve proběhlo seznámení s dětmi a s jejich zákonnými zástupci. V rámci seznámení s dětmi proběhlo pozorování, které bylo zaměřeno na činnosti, které dítě ve svém domácím prostředí dělá, jaké hry a hračky dítě preferuje, jestli si hraje raději samo nebo s někým, byla pozorována i úroveň slovní zásoby. Na základě pozorování byly vytipovány tematické okruhy, ke kterým má dítě blíž. U některých dětí, jejichž slovní zásoba už na začátku výzkumu byla velmi obsáhlá, byly navíc zvoleny i fotografie s náročnějším tématem, např. emoce. Následně, byla u každého dítěte zvlášť sestavena škála fotografií, se kterými bude v rámci výzkumného šetření pracováno.

Poté, při druhém sezení, byla zjištěna u vybrané škály fotografií aktivní a pasivní slovní zásoba, dítěti byly předkládány fotografie, které dítě mělo pojmenovat, také byl brán zřetel na koncentraci dítěte, na dobu, po kterou je dítě schopno udržet pozornost, na výslovnost jednotlivých slov. Při tomto sezení byla zjištěna a zaznamenána úroveň aktivní a pasivní slovní zásoby.

V následujících sezeních bylo pracováno se škálami fotografií, se kterými bylo pracováno formou hry, pro lepší fixaci nových slov. Dítě bylo seznamováno s novými slovy, s novými předměty, situacemi atd. Počet sezení se u každého dítěte lišil, u některých dětí bylo potřeba sezení více, z důvodu kratší doby pozornosti, větší unavitelnosti dítěte.

Při závěrečném sezení byl zaznamenán konečný stav pasivní a aktivní slovní zásoby u vybrané škály fotografií.

Časový harmonogram výzkumného šetření u jednotlivých respondentů nebyl předem určen. Hlavním důvodem byla individuálnost dětí a také časová vytíženost rodičů, jelikož výzkumné šetření probíhalo u respondentů doma.

Výzkumného šetření u **Dívky A**, probíhalo od prosince 2021 do března 2022. Celkově jsme se s Aničkou setkaly šestkrát, v rozmezí jednoho až dvou týdnů.

Výzkumné šetření u **Dívky B**, probíhalo od prosince 2021 do února 2022, s dívkou jsme se setkaly celkově sedmkrát, v rozmezí jednoho týdne.

Výzkumné šetření s **Dívkou C** probíhalo od listopadu 2021 do března 2022. S Eliškou jsme se setkaly celkově sedmkrát, v rozmezí dvou až třech týdnů.

Výzkumné šetření u **Dívky D**, probíhalo od prosince 2021 do února 2022. Spolupráce s Janou proběhla jen pětkrát, v časovém rozmezí dvou týdnů.

Výzkumné šetření u **Chlapce A**, probíhalo od prosince 2021 do března 2022. Spolupráce s Honzíkem byla časově nejvíce náročná. Sezení proběhlo celkově desetkrát, v rozmezí jednoho až dvou týdnů.

Vlastní výzkum aktivní a pasivní slovní zásoby u vybraných respondentů:

Dívka A

Jméno: Anna

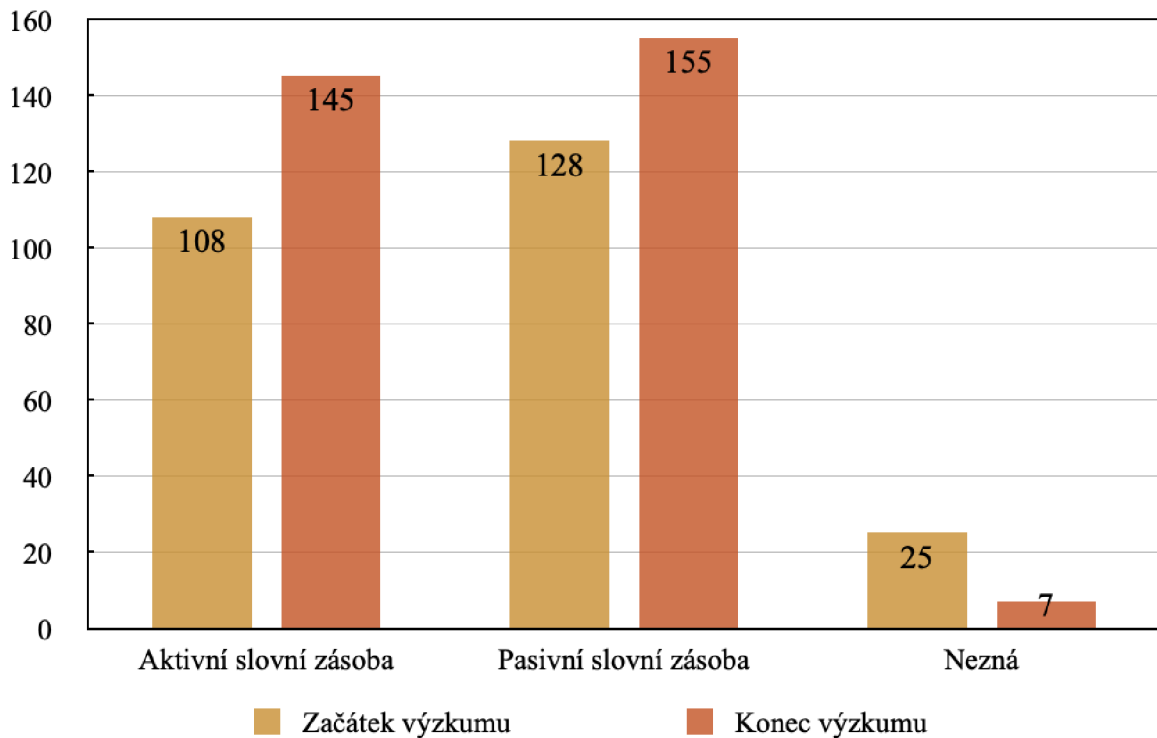
Věk: 6 let a 10 měsíců

Anička vyrůstá na statku, tudíž ji nebylo těžké zaujmout s fotografiemi z tematických okruhů zvířata a svět. Práce s fotografiemi ji bavila, ráda hledala fotografie, které k sobě patří, např. zvířata, která můžeme najít na statku nebo zvířata, která žijí ve vodě atd. Pokyny chápala lehce, pokud si Anička nebyla jistá, vždy se doptala a došlo k objasnění.

Testování pasivní slovní zásoby proběhlo výběrem fotografií, které mi na základě pojmenování Anička podávala. Aktivní slovní zásoba byla testována skrz pojmenování fotografií. Jakmile si Anička začala být jistá a pochopila princip výzkumného šetření, začala ji činnost pojmenování fotografií bavit a k většině fotografií si vymýšlela příběh. Tím se Anička velmi rychle vyčerpala a bylo nutné, zkoumání slovní zásoby rozdělit na kratší časové úseky.

Největší problém měla Anička s přídavnými jmény, která si nedokázala vybavit anebo si jej navzájem pletla. Spolupráci s Aničkou hodnotím kladně, o nabízené aktivity měla zájem a byla v aktivitách velmi poctivá. Z tematických okruhů byly vybrány fotografie na téma rodina, hračky, zvířata a svět v celkovém počtu 161 fotografií (viz příloha č.2). Z fotografií znala 108 slov aktivně, 145 pasivně a 25 slov neznala Anička vůbec. Po čtyřech sezení, při kterých jsme rozvíjely slovní zásobu prostřednictvím fotografií došlo k nárůstu slovní zásoby. Dívka znala 128 slov aktivně a 155 pasivně a nezná pouze 7 slov.

Dívka A

Dívka B

Jméno: Hana

Věk: 7 let a 0 měsíců

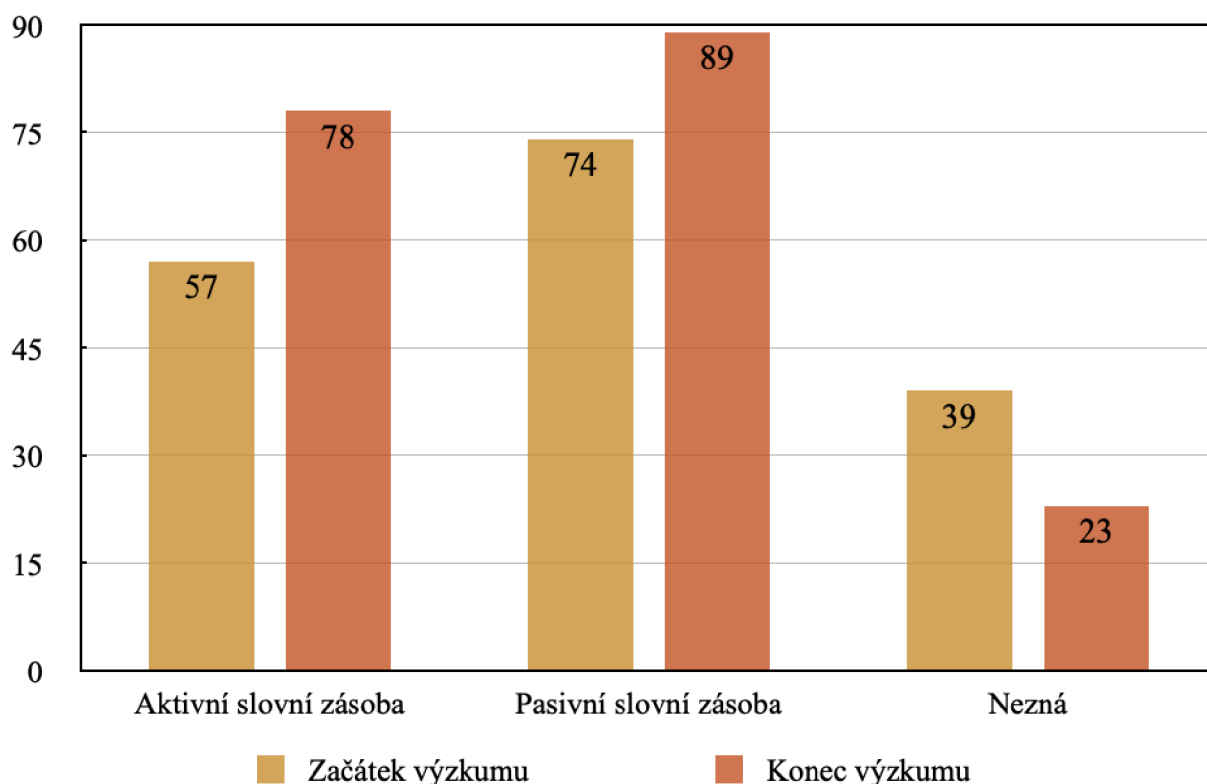
Při výběru fotografií z tematických okruhů bylo celkem vybráno 115 fotografií – potraviny a zvířata. Při výzkumném šetření měla Hanička problém s udržení pozornosti, proto bylo nutné rozdělit sezení do několika týdnů a při každém jednotlivém sezení dbát na intervaly odpočinku a soustředění. Spolupráce s maminkou byla nadmíru dostatečná, při rozvoji slovní zásoby se maminka snažila názorně ukazovat Haničce potraviny, aby si je lépe Hanička vybavila a dokázala přiřadit, kde je v kuchyni najdeme. Hanička je velmi tvrdohlavá a sebekritická. Proto jakýkoliv nezdařený pokus o správné určení fotografie byl doprovázen vztekáním, odmítáním činnosti, někdy i pláčem. Hanička je z mateřské školy naučena pracovat s VOKS, tudíž pro ni nebyl problém manipulovat a lépe porozumět fotografiím. Spolupráce s Haničkou byla ze začátku komplikovaná, jelikož bylo důležité najít společný „rytmus“, který Haničce vyhovoval.

S Haničkou jsem vyzkoušela i rozvoj zrakové paměti, kdy jsem ji ukázala čtyři fotografie, které znala a poté jednu schovala a Hanička měla za úkol poznat, která fotografie chybí.

Ze dvou tematických okruhů o 115 slovech Hana na začátku výzkumu znala 57 slov aktivně, 74 slov pasivně a 39 slov neznala. Po pěti setkáních, při kterých byla využita spousta

doplňujících úkolů s fotografiemi, došlo k výraznému pokroku. Dívka zná 78 slov aktivně, 89 slov pasivně a nezná 23 slov, viz. příloha č.3.

Dívka B

Dívka C

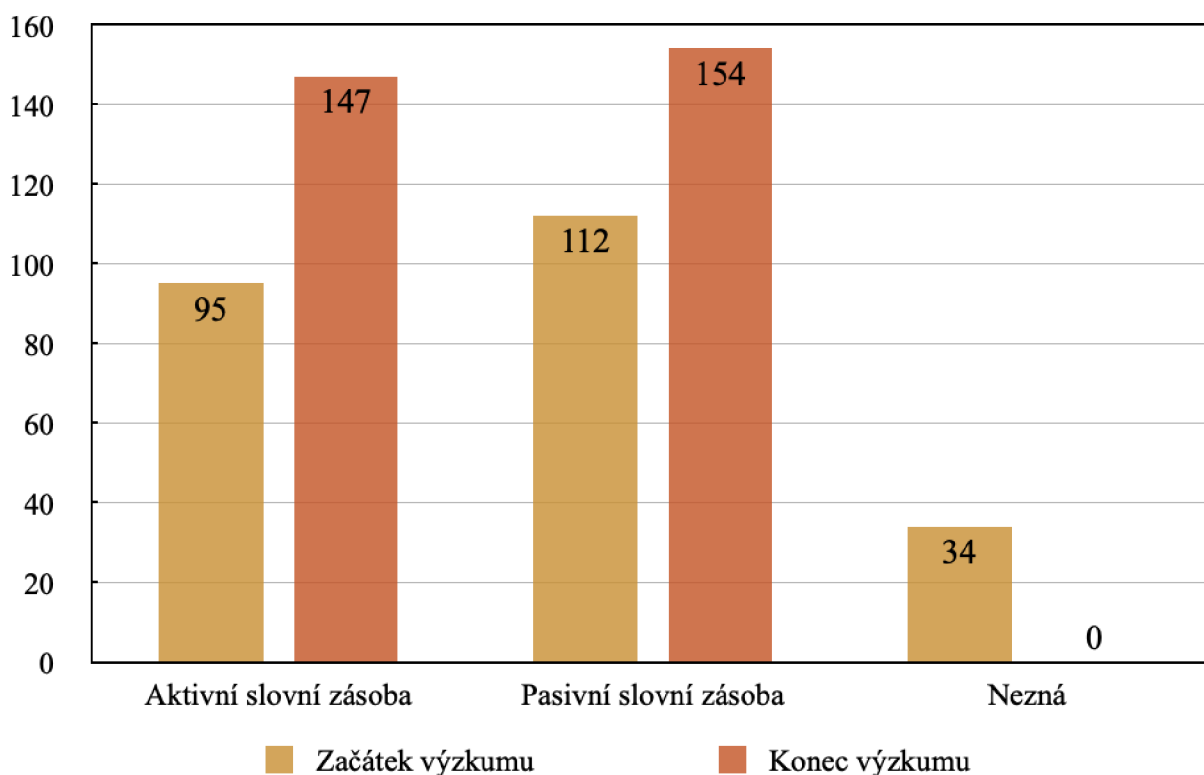
Jméno: Eliška

Věk: 6 let a 8 měsíců

Eliška je velmi stydlivá a dlouho trvalo, než se odhodlala spolupracovat. Nejdříve si fotografie jen prohlížela a sama pro sebe si nich povídala, po pár sezení už si povídala semnou. Elišku bavilo třídění obrázků dle barev, díky tomu si většinu fotografií prohlédla a poté měla lepší přehled. Problém Elišce dělaly hlavně emoce, které nedokázala ani pasivně popsat, když jsem se ptala na jakékoliv emoce, nevěděla. Zkoušely jsme si společně s její sestrou zahrát divadlo s panenkami, kde Eliška viděla emoce na názorném příkladu a získala v nich lepší přehled. Také jsem měla možnost společně s Eliškou a její maminkou navštívit supermarket, kde jsme s Eliškou hledaly potraviny podle fotografií. Zároveň jsme hledaly i souřadné potraviny, tudíž jsem Elišce ukázala fotografii lososa a Eliška hledala další ryby, ať už v konzervě, zmražené nebo čerstvé. Díky tomuto si Eliška uvědomila velikou rozmanitost a poznala i potraviny, které běžně nenakupují. Spolupráci s Eliškou hodnotím kladně, ze začátku byla důležitá vhodná motivace, ale poté si Eliška naše setkávání oblíbila a vše probíhalo hladce.

K vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby byl vybrán soubor 154 fotografií z tematických okruhů tělo/člověk, domov a potraviny. Při prvním setkání dívka znala aktivně 95 slov a pasivně 112, 34 slov neznala vůbec. Po pěti setkání došlo k výraznému pokroku, hlavně ve slovech, které dívka neznala, nyní totiž zná všechny. Aktivně dívka zná 147 slov a 154 pasivně, viz. příloha č. 4.

Dívka C

Dívka D

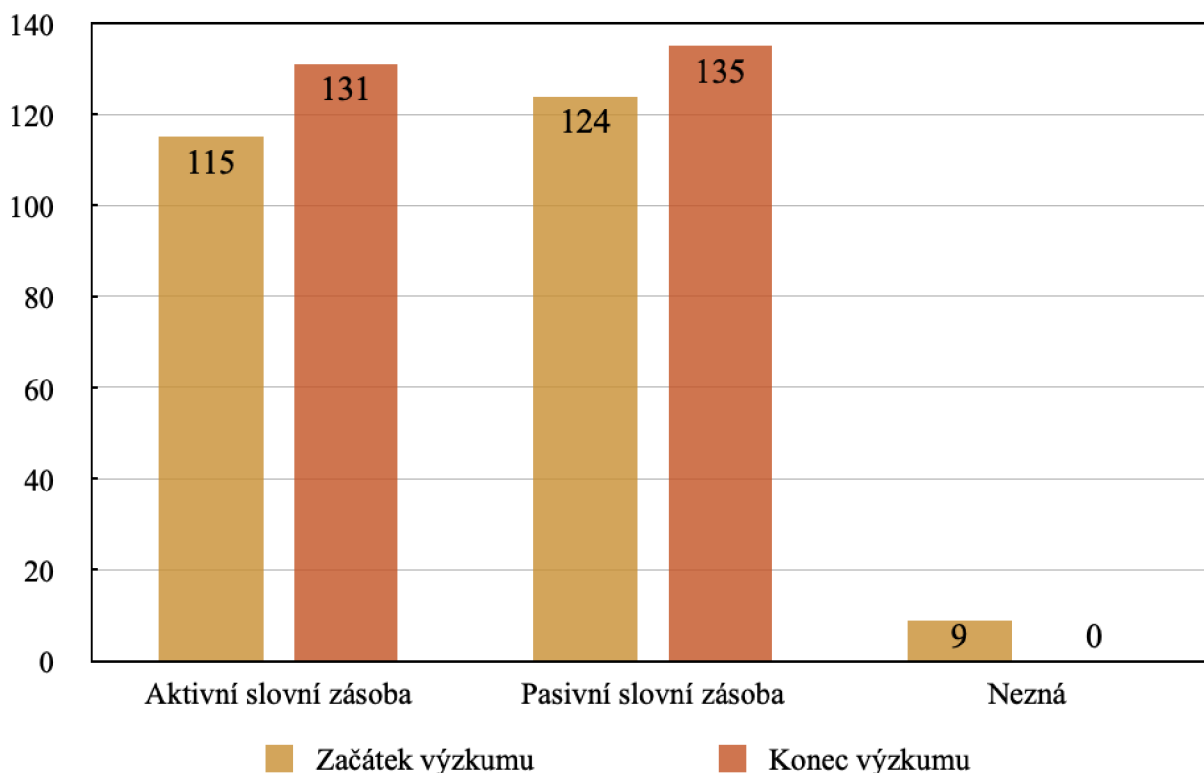
Jméno: Jana

Věk: 6 let a 2 měsíce

Slovní zásoba Janičky je velmi obsáhlá. Při šetření aktivní slovní zásoby neměla problém s žádnou s oblastí, velmi se jí dařilo popsat i emoce. K emocím si vytvářela příběhy a vyprávěla, co se holčičce na obrázku stalo. Při výzkumném šetření byla Jana velmi soustředěná a činnost prováděla většinou bez chyby. K rozvoji pasivní slovní zásoby jsem využívala vybírání fotografií se stejnými znaky, např. aby Janička vybrala vše, co mají doma v kuchyni, vše, co může nosit oblečené v zimě atd. Ze začátku jsem musela Janičce poskytovat delší čas na rozmyšlení při popisování fotografií, ale jakmile Janička pochopila princip a získala jistotu, zbavila se ostychu. U Janičky jsem využila i rozvoj sluchové paměti, kdy jsem vyjmenovala čtyři slova a Janička měla za úkol fotografie najít. Spolupráce s Janičkou byla velmi příjemná a hodnotím ji kladně, vždy se na naši spolupráci těšila.

Byl vybrán celkový soubor 135 fotografií z tematických okruhů rodina, svět, oblečení a tělo/člověk. Na začátku výzkumného šetření dívka znala 115 slov aktivně a 124 pasivně a 9 slov neznala. Po třech setkání dívka znala 131 slov aktivně a 135 pasivně. Všechna slova z vybraných tematických okruhů zná, viz. příloha č. 5.

Dívka D

Chlapec A

Jméno: Jan

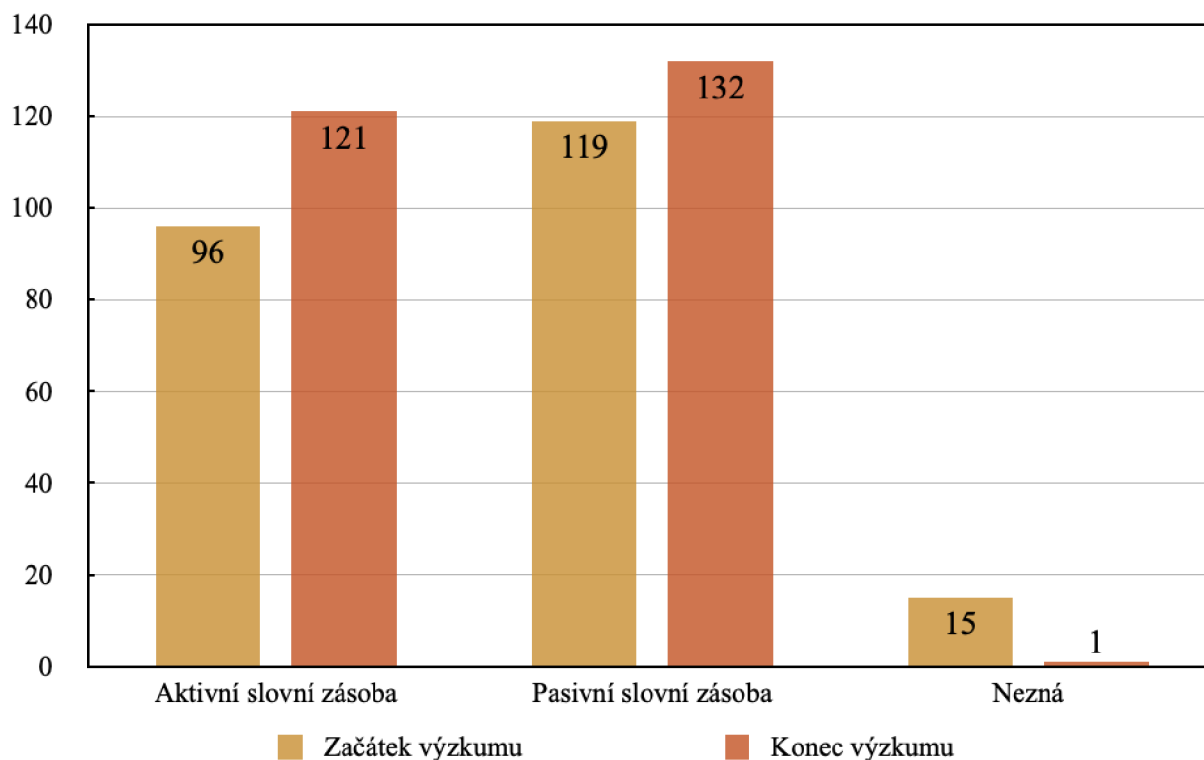
Věk: 5 let a 11 měsíců

Výzkumné šetření u Honzíka trvalo ze všech dětí nejdéle, hlavní důvod byla nedostatečná důvěra. Proto výzkumné šetření začalo až po pěti sezení, kdy jsem Honzíka dostatečně namotivovala a získal ve mně důvěru. Ze začátku si fotografie jen prohlížel, v následujících týdnech se začal vyptávat ostatních, když nedokázal některou z fotografií pojmenovat, a nakonec se začal ptát i mě. U Honzíka velmi pomohlo přiřazovat fotografie k reálným předmětům, proto jsme chodili společně s jeho babičkou na procházky a hledali reálné předměty, které by bylo možné přiřadit k fotografiím, tato činnost Honzíka velmi bavila. Honzíkova slovní zásoba je velmi obsáhlá, každopádně spoustu slov znal jen v anglickém jazyce. Při výzkumném šetření byl Honzík velmi klidný a na vše se doptával, velmi často si

vybral pár fotografií, které použil při vyprávění příběhu. Spolupráci hodnotím kladně, i když získání důvěry a zbavení ostychu ze strany Honzika trvalo velmi dlouhou dobu.

Z tematických okruhů byly vybrány fotografie z okruhů: svět, hračky, rodina a oblečení. Z celkového počtu 133 fotografií chlapec na začátku sezení znal 96 aktivně a 119 pasivně a 15 slov neznal vůbec. Po osmi sezeních se aktivní slovní zásoba rozrostla o 23 slov, na 119 slov, pasivně chlapec znal 132 a neznal jen jedno slovo, viz. příloha č. 6.

Chlapec A

4.4 Analýza závěru výzkumu

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo vytvoření fotografického slovníku, který byl vytvořen v návaznosti na okruhy, které jsou dítěti blízké a se kterými se dítě ve svém životě setkává. Současně byl fotografický slovník využit i k rozvoji aktivní a pasivní slovní zásoby u dětí předškolního věku. Diagnostika aktivní a pasivní slovní zásoby byl dalším z cílů, který probíhal na začátku a konci výzkumu, pomocí fotografického slovníku.

Ke zjištění úspěšnosti a neúspěšnosti výzkumného šetření byly stanoveny výzkumné otázky, které jsou níže zodpovězeny.

První výzkumná otázka: „*Jsou rodiče ochotni pracovat s touto pomůckou/ uvítali by ji?*“

Z rozhovoru s rodiči vyplynulo, že všichni rodiče by tuto pomůcku uvítali, zejména v mladším věku dítěte, kdy byl problém se s dětmi dorozumět, pochopit, co dítě chce. Díky

tomu by se předešlo nepochopení ze strany rodičů, při komunikaci s dítětem. Maminka dívky B by tuto pomůcku uvítala velmi, z důvodu diagnózy dívky. Jelikož je v mateřské škole, kam dívka docházela, pracováno se systémem VOKS, velmi by to ulehčilo komunikaci a následnou práci s tímto systémem.

Druhá výzkumná otázka: „*Přispívá fotografický slovník k rozvoji aktivní a pasivní slovní zásoby u dětí předškolního věku?*“

Dle výzkumného šetření s respondenty vyplývá, že fotografický slovník přispívá k rozvoji aktivní a pasivní slovní zásoby. Díky aktivním činnostem, při kterých se pracovalo s vybranými škálami fotografií, můžeme vyzorovat nárůst aktivní i pasivní slovní zásoby.

Třetí výzkumná otázka: „*Byly fotografie do fotografického slovníku vybrány vhodně a odpovídaly zájmům dětí?*“

Do tematických okruhů byly vybrány fotografie, které představují podstatná a přídavná jména, slovesa i emoce, abychom dosáhli hlubšího proniknutí do slovní zásoby. Největší problém byl zaznamenán u fotografií, které představovaly emoce. Děti dokázaly popsat, jak se dívka na obrázku cítí, ale samotnou emoci popsat nedokázaly. Proto, bylo při rozvoji slovní zásoby u všech dětí dbáno na osvojení si popisování emocí, aby děti dokázaly sdělit, jak se cítí.

U všech dětí bylo viditelně znát, že pro ně bylo přitažlivější pracovat s fotografiemi, které odpovídaly jejich zájmům a jsou pro ně blízké. Zároveň si respondenti lépe ukotvili a zafixovali slova, odpovídající fotografiím, která jsou pro ně bližší. Tematické okruhy fotografií byly vybrány vhodně a děti se s většinou z nich už v minulosti setkaly nebo setkávají denně.

Čtvrtá výzkumná otázka: „*Je značný rozdíl v nárůstu slovní zásoby u intaktních dětí a u dětí s NKS?*“

U žádného z respondentů s NKS není viditelný značný nárůst slovní zásoby oproti, intaktních respondentů. S každým dítětem se pracovalo individuálně v rámci jeho intelektových a časových možností, byl dbán zřetel na zájmy respondenta a pohlaví. Vždy bylo sezení rozděleno na aktivní práci a odpočinek.

Fotografický slovník v rámci získané zkušenosti doporučujeme k rozvoji aktivní a pasivní slovní zásoby u dětí. Díky variabilitě fotoslovníku jej můžeme využít v mnoha rozdílných situacích. Při práci je vhodné měnit zadání, náměty a práci s fotografiemi, rozvíjet zrakové a sluchové vnímání, rozvíjet paměť, pozornost a stimulovat paměť. Fotografický slovník může

být obohacen o jiné fotografie z různých tematických okruhů a může být využit při rozdílných činnostech s dětmi různého věku, pohlaví, diagnózy.

Z výzkumného šetření plyne, že zaměření na rozvoj slovní zásoby bylo přínosné pro všechny zúčastněné respondenty. U všech dětí došlo k nárůstu slovní zásoby, u některých byl nárůst vyšší, zejména u dívky C.

Ze závěrů výzkumného šetření vyplývají u jednotlivých respondentů **následná doporučení do praxe:**

U **Dívky A** se doporučujeme zaměřit na rozvoj záměrné soustředěnosti, který u ní bude vyžadován i při vzdělávání v základní škole. Podporovat ji při delší souvislém vyprávění a ptát se na další otázky, čímž podpoříme komunikaci. Zároveň podpořit i rozvoj slovní zásoby v oblasti přídavných jmen, zkoušet vymýšlet antonyma.

U **Dívky B** je důležité se zaměřit na správnou výslovnost a podporovat ji při delším souvislém vyprávění. Také zmírnit emoční výkyvy při nezdařilých pokusech a rozvíjet její snahu při vedení dialogu. Současně rozvíjet i slovní zásobu a připravovat na nástup do základní školy.

U **Dívky C** doporučujeme podpořit řečový projev při vedení rozhovoru, ptát se na otázky, vše ji vysvětlovat i ukazovat. Povzbudit ji při sdělování svých pocitů a pracovat s nimi. Zaměřit se na rozvoj zrakové paměti a zlepšit výslovnost hlásek. Doporučujeme pokračovat v docházení na logopedii i při vzdělávání na základní škole.

U **Dívky D** bychom se spíše, než na rozvoj slovní zásoby snažila zapracovat na rodinných vztazích a komunikaci s matkou. Jelikož dívka nemá problémy s výslovností s žádnou z hlásek a dokáže i udržet pozornost, je dle našeho názoru připravena na vstup do ZŠ.

U **Chlapce A** je důležité zmírnění jeho stydlivosti a nedůvěry k ostatním lidem. Doporučujeme se zaměřit na rozvoj a komunikaci v českém jazyce než v anglickém, jelikož chlapec spoustu slov zná jen v angličtině.

V rámci zkušeností, které vyplývají z práce s respondenty, můžeme doporučit fotografický slovník nejen k rozvoji aktivní a pasivní slovní zásoby, ale rozvoji i zrakového či sluchového vnímání. Slovník může být využit nejen při individuální práci s dětmi, ale i v mateřské škole při komunikačním kruhu, kdy fotografie mohou dětem přiblížit pojmy nebo je podpořit v komunikaci. Fotografický slovník nemusí být využíván jako celek, ale může z něj být využito jen pár fotografií, které souvisí s daným tématem.

4.4.1 Limity provedeného výzkumného šetření

Tato bakalářská práce je výsledkem práce s pěti respondenty po dobu tří až čtyř měsíců, kdy s nimi probíhala individuální práce a současně i pozorování v jejich domácím prostředí. Právě zde se vyskytovaly limity, které ovlivnily celý průběh šetření. Za jeden z těchto limitů považujeme dlouhé seznamování s dětmi a budování důvěry. Většina dětí ze začátku vnímala výzkumné šetření jako zkoušení, zdali slova znají a bály se neúspěchu. Což se projevilo i při doplňujících pracích s fotografiemi, kdy byl hlavní záměr rozvoj slovní zásoby formou hry. Mezi další limity by mohla být i časová vytíženost dětí, ale i jejich zákonných zástupců. Většina sezení probíhala v odpoledních hodinách, kdy byla většina respondentů unavená po celodenním dni a bylo nutné při sezeních vkládat častěji odpočinkové pauzy. Zároveň bylo nutné se přizpůsobit i časovému harmonogramu rodiny a jejich denním rituálům. Mezi limity bychom zařadili i náladu dětí, která byla různorodá a ovlivňovala průběh šetření. V některých případech bylo nutné sezení ukončit a pokračovat v následujícím týdnu.

Další limit, který se vyskytl při výzkumném šetření je nepoměr pohlaví, jelikož dívek zúčastněných se výzkumného šetření jsou čtyři a chlapec je jeden. Výsledky jednotlivých respondentů by mohly být na konci porovnány, což mohlo vést k zamyšlení nad rozvojem slovní zásoby napříč pohlavími. Je důležité brát v potaz, že mezi dětmi jsou značné rozdíly, které jsou na první pohled zřejmé. Ať už se jedná o úroveň slovní zásoby, schopnost vést dialog nebo správná výslovnost hlásek.

4.5 Porovnání výzkumného šetření

Výzkumem rozvoje slovní zásoby u dětí předškolního věku se ve své diplomové práci zabývá i studentka Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Jejím hlavním cílem bylo analyzovat aktivní a pasivní slovní zásobu u dětí ze dvou mateřských škol. V její diplomové práci se výzkumného šetření zúčastnily děti běžné mateřské školy i mateřské školy zřízené dle §16 odst. 9 školského zákona, dále jen „logopedická MŠ“. Z výzkumného vzorku se jednalo hlavně o děti s opožděným vývojem řeči či vývojovou dysfázií.

V rámci aktivní pasivní slovní zásoby měly děti za úkol popisovat slova a při pasivní slovní zásoby popisovat fotografie, kterých bylo dohromady využito 80. Fotografie byly rozděleny do desíti kategorií: zvířata, doprava, povolání, oblečení, potraviny, osobní potřeby, nástroje, domácnost, volný čas a kancelářské potřeby. Ve všech kategoriích byly obsaženy podstatná jména, slovesa a přídavná jména.

V kategorii zvířata měly děti problém se slovesem „klusat“ a přídavným jménem „silný“. Naopak podstatná jména dětem problém nedělala. Děti z běžné mateřské školy měly naopak problém se slovem „peřít“. V kategorii doprava, bylo pro děti z běžné i logopedické mateřské školy nejobtížnější sloveso „plout“. Ve třetí kategorii povolání, bylo nejobtížnější slovo u dětí z logopedické MŠ „automechanik“, toto platí i u dětí z běžné mateřské školy. U kategorie oblečení, bylo nejobtížnějším slovem přídavné jméno „pletený“ a „kostkované“, toto platí u dětí z obou mateřských škol. Slova z kategorie jídlo, byla pro děti jedny z nejlehčích, za obtížné by se dalo považovat jen sloveso „strouhat“. Slova z kategorie osobní potřeby byla pro děti velice jednoduchá, jediné slovo „mastný“, bylo pro pár dětí obtížné. Slova z kategorie nástroje byla naopak velice obtížná, jedním z nich je slovo „řezný“, naopak slovo „kladivo“, bylo pro děti jednoduché, a to i u dětí z logopedické i běžné mateřské školy. Kategorie domácnost byla pro děti snadnější, jediný problém nastal u slova „varná“. Kategorie volný čas nebyla ani pro jednu skupinu dětí náročná. Nejvíce chyb nastalo u slova „namalovaný“, naopak u sloves děti problém neměly. U poslední kategorie slov, kancelářské potřeby, neměly děti problém. Jediný problém nastal s přídavným jménem „dopisní“.

Při výzkumném šetření aktivní slovní zásoby bylo vybráno 13 podstatných jmen, které měly děti za úkol popsat. Nejobtížnější slovo pro popsání bylo podstatné jméno „slovník“ a „odpočinek“. Předpokládáme, že právě tyto slova jsou pro děti obtížná z důvodu, že se s nimi nesetkávají tak často a nepatří do jejich každodenního slovníku. Například slova jako „řezný“ nebo „dopisní“, mohou i předškolní děti slyšet poprvé. Zároveň si troufáme odhadnout, že tato slova se z komunikace čím dál více vytrácejí a používají se méně. Naopak slova z našeho výzkumného šetření, se kterými měly děti problém, jsou slova přejatá z cizího jazyka. Jednalo se o slova jako „jóga“, „bowling“, „Xbox“ nebo „golf“. Ale i tyto slova jsou zatím pro děti vzdálená, jelikož se s nimi v předškolním věku tak často nesetkávají.

Výsledek výzkumného šetření u dětí z logopedické třídy ukazuje, že u všech dětí, kromě tří, nastal výrazný posun. Výsledky výzkumného šetření u dětí z běžné třídy ukazují, že u všech dětí nastal posun, u některých větší, u některých jen mírně patrný.

V porovnání s výsledkem naší bakalářské práce, můžu konstatovat, že posun v aktivní i pasivní slovní zásobě u dětí předškolního věku je zřejmý. I když náš záměr, bylo rozvíjení slovní zásoby pomocí práce s fotografiemi. Studentka, slovní zásobu zkoumala dvakrát v rozmezí šesti měsíců. Výrazný rozdíl u dětí s NKS a dětí bez řečové vady nenastal. V obou absolventských pracích se vyvrátilo, že děti s diagnostikovanou NKS, mají oproti intaktním dětem, větší problém s rozvojem slovní zásoby. Můžeme konstatovat, že v obou výzkumných šetření nastal problém s přídavnými jmény, kdy děti nedokázaly fotografie pojmenovat.

Výsledkem obou závěrečných prací je rozvoj slovní zásoby pomocí fotografií u dětí předškolního věku. Potvrdilo se, že v obou případech, byl problém s fotografiemi, které představují přídavná jména. Zároveň, nám díky fotografiím byla poskytnuta možnost proniknutí do slovní zásoby dětí a její následné zkoumání a rozvíjení.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo navržení, vytvoření a ověření funkčnosti fotografického slovníku, jehož hlavním záměrem byl rozvoj aktivní a pasivní slovní zásoby u dětí předškolního věku. Dále přispívání k rozvoji konverzace, koncentrace, pozornosti, paměti, rozvíjení sluchového a zrakového vnímání, zároveň nesmíme opomenout i rozvoj jemné motoriky při manipulaci se zalaminovanými fotografiemi. Při vytváření slovníku musel být promyšlen i výběr fotografií, které odpovídají zájmům dětí a jsou jim tematicky blízké.

Bakalářská práce je členěna na teoretickou část, ve které se poukazují základní pojmy komunikace, funkce a její druhy. Také je zde popsán proces fylogeneze a ontogeneze řeči u dětí raného a předškolního věku, který je opírá o literaturu popisující vývoj řeči u dětí.

V praktické části byly využity informace a poznatky z teoretické části při tvorbě fotografického slovníku, který byl dále využit k výzkumného šetření respondentů. Fotografický slovník je tvořen osmi tematickými celky o celkovém počtu 340 fotografií. Díky své variabilitě jej můžeme využít v domácnosti, školských a logopedických zařízeních, při spolupráci s rodiči, kdy může být slovník využit jako podpora při vzájemné komunikaci mezi rodičem a dítětem.

Výzkumné šetření probíhalo s pěti předem vybranými dětmi v jejich domácím prostředí. Hlavním cílem bylo navržení a ověření funkčnosti slovníku a skrze fotografie rozvíjet aktivní a pasivní slovní zásobu u vybraných respondentů. Mezi dílčí cíle výzkumného projektu bylo zahrnuto odhadnutí vhodných tematických okruhů, se kterými se dítě v předškolním věku setkává, které je možno fotograficky zachytit a následné zhotovení a zalaminování fotografií. Poté vytipování pěti respondentů, se kterými proběhlo při společných sezeních navázání kontaktu, následný výběr tematických okruhů a výzkumné šetření. Při společných setkání byl proveden i standardizovaný rozhovor se zákonnými zástupci dětí, při kterém byly zjišťovány informace, které byly následně použity při charakteristice respondentů.

Při výzkumném šetření byl proveden vstupní rozbor slovní zásoby a poté následovala intenzivní práce na rozvoji dalších slov z tematických okruhů, při kterém se byl rozvíjeno i sluchové a zrakové vnímání, paměť, pozornost. Konec výzkumného šetření byl zakončen výstupním rozbohem aktivní a pasivní slovní zásoby u respondentů a následně porovnán se vstupní analýzou.

Závěr výzkumného šetření byl proveden porovnáním vstupním a výstupním rozbohem aktivní a pasivní slovní zásoby a dle získaných výsledků, záznamů a pozitivních ohlasů dětí a rodičů mohu přisuzovat pozitivní výsledek celému výzkumnému projektu. Díky kterému se u dětí rozvíjely nejen paměť, sluch a zrak, ale i komunikační kompetence.

Shrnutí

Z důvodu neustálého narůstání problémům s komunikací u dětí, je třeba se aktivně věnovat rozšiřování slovní zásoby a podporovat její rozvoj. Proto je tato bakalářská práce zaměřena na rozvoj aktivní a pasivní slovní zásoby u dětí předškolního věku pomocí fotografického slovníku. K tomuto výzkumu bylo vybráno pět respondentů, se kterými probíhala intenzivní práce na rozvoji slovní zásoby.

První a druhá kapitola je zaměřena na teoretickou část, která je podkladem pro třetí kapitulu, výzkumné šetření. V teoretické části jsou definovány základní pojmy komunikace, funkce a druhy. Ve třetí kapitole je podrobně popsáno výzkumné šetření, při kterém byl využit rozhovor, pozorování, individuální práce s dětmi a následná analýza zadaných úkolů.

Na základě zjištěných výsledků výzkumného šetření můžeme potvrdit, že fotografický slovník přispívá k rozvoji slovní zásoby u dětí předškolního věku.

Summary

Due to the growing number of communication problems in children, it is necessary to actively address the expansion of vocabulary and support its development. Therefore, this bachelor thesis is focused on the development of active and passive vocabulary in preschool children using a photographic dictionary. Five respondents were selected for this research, with whom intensive work on vocabulary development took place.

The first and second chapters are focused on the theoretical part, which is the basis for the third chapter, research. The theoretical part defines the basic concepts of communication, functions, and types. The third chapter contains a detailed description of the research survey, which used an interview, observation, individual work with children and subsequent analysis of assigned tasks.

Based on the results of the research, we can confirm that the photographic dictionary contributes to the development of vocabulary in preschool children.

Seznam použitých zdrojů

1. BENDO VÁ, Petra, 2011. *Alternativní a augmentativní komunikace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 9788024437033.
2. BOENISCH, Jens a Gloria SOTO, 2015. The Oral Core Vocabulary of Typically Developing English-Speaking School-Aged Children: Implications for AAC Practice. *Augmentative and Alternative Communication* [online]. **31**(1), 77-84 [cit. 2022-03-10]. ISSN 0743-4618. Dostupné z: doi:10.3109/07434618.2014.1001521
3. BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona, 2012. *Komunikace dětí předškolního věku*. Česká republika: Grada. ISBN 978-80-247-3008-0.
4. BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona, 2007. *Rozvoj komunikačních kompetencí u dětí předškolního věku*. Brno: Masarykova univerzita, 200 s. ISBN 978-80-210-4454-8.
5. ČERNÝ, Jiří, 1996. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia. ISBN 80-85885-96-4.
6. DOLEJŠÍ, Pavel, c2003. *Jak se naučit správně vyslovovat: populárně naučná příručka pro rodiče dětí s vadami výslovnosti: metodický návod, jak postupovat při výuce výslovnosti a při odstraňování vad výslovnosti*. 2. vyd. Humpolec: Pavel Dolejší, 101 s. ISBN 8086480232.
7. DLOUHÁ, Olga, 2017. *Poruchy vývoje řeči*. Praha: Galén. ISBN 978-80-7492-314-2.
8. DVOŘÁK, Josef, 2001. *Logopedický slovník*. 2. upr. a rozš. vyd. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, 223 s. ISBN 8090253628.
9. GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
10. HANSEN, Joakim a Martine L. BROEKHUIZEN, 2021. Quality of the Language-Learning Environment and Vocabulary Development in Early Childhood. *Scandinavian Journal of Educational Research* [online]. **65**(2), 302-317 [cit. 2022-02-22]. ISSN 00313831.
11. HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9.
12. HOLANOVSKÁ, Ivana, 2015. *Rozvoj slovní zásoby u dětí předškolního věku*. Brno. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Barbora Bočková.

13. HORŇÁKOVÁ, Katarína, Svetlana KAPALKOVÁ a Marína MIKULAJOVÁ, 2009. *Jak mluvit s dětmi: od narození do tří let*. Přeložil Kateřina SLAVÍKOVÁ. Praha: Portál, 167 s. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-612-4.
14. HUBÁČEK, Jaroslav, Eva JANDOVÁ, Diana SVOBODOVÁ a Jana SVOBODOVÁ, [2010]. *Čeština pro učitele*. Vydání čtvrté, upravené. [Česko]: Vade Mecum Bohemiae, 375 s. ISBN 978-80-86041-37-7.
15. CHRIST, Tanya a Christine WANG, *Bridging the Vocabulary Gap: What the Research Tells Us about Vocabulary Instruction in Early Childhood* [online]. 2010, 8 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/234742213_Bridging_the_Vocabulary_Gap_What_the_Research_Tells_Us_about_Vocabulary_Instruction_in_Early_Childhood
16. CHYTKOVÁ, Helena, Marie KRČMOVÁ a Lili MONATOVÁ, 1982. *Poznávání společnosti a rozvíjení jazyka v předškolním věku: metodika*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 133 s.
17. KEJKLÍČKOVÁ, Ilona, 2016. *Vady řeči u dětí: návody pro praxi*. Praha: Grada, 222 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3941-0.
18. KLENKOVÁ, Jiřina, 2006. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1110-2.
19. KOPECKÁ, Ilona, 2011. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. 1. díl. Praha: Grada Publishing, 187 stran, 8 stran obrazových příloh. ISBN 978-80-247-3875-8.
20. KUTÁLKOVÁ, Dana, c2009. *Průvodce vývojem dětské řeči: logopedická prevence*. 5., přeprac. vyd. Praha: Galén, 228 s. ISBN 978-80-7262-5987.
21. KUTÁLKOVÁ, Dana, 2005. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. Praha: Grada Publishing, 98 s. ISBN 8024710269.
22. KROUPOVÁ, Kateřina, 2016. *Slovník speciálněpedagogické terminologie*. Česká republika: Grada. ISBN 978-80-247-5264-8.
23. LUDÍKOVÁ, Libuše a Zdeňka KOZÁKOVÁ, 2012. *Specifika komunikace s osobami se speciálními vzdělávacími potřebami*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 72 s. ISBN 978-80-244-3094-2.
24. MAREŠ, Jiří, Jan PRŮCHA a Eliška WALTEROVÁ, 2001. *Pedagogický slovník*. 3. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 322 s. ISBN 8071785792.

25. MATĚJČEK, Zdeněk, 2015. *Co děti nejvíc potřebují*. Vydání sedmé. Praha: Portál, 108 s. ISBN 978-80-262-0853-2.
26. MIKULÁŠTÍK, Milan, 2003. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada. ISBN 8024706504.
27. PRŮCHA, Jan, 2011. *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. Praha: Grada Publishing, 199 s. Psyché. ISBN 978-80-247-3603-7.
28. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online], 2021. Praha: MŠMT [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_PV_2021.pdf
29. RICHTEROVÁ, Libuše a Marie KRČMOVÁ, 1987. *Metodika jazykové výchovy v předškolním věku: učebnice pro 3. ročník středních pedagogických škol*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 124 s.
30. ROWE, MEREDITH, 2008. Child-directed speech: relation to socioeconomic status, knowledge of child development and child vocabulary skill. *Journal of Child Language* [online]. **35**(1), 185-205 [cit. 2022-03-22]. ISSN 0305-0009. Dostupné z: doi:10.1017/S0305000907008343
31. *Rozvoj slovní zásoby – dějové scény* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.i-sen.cz/clanky/rozvoj-slovni-zasoby-dejove-sceny>
32. SKALOVÁ, Pavla Foster, Alena KUNOVÁ a Jana ŠAROUNOVÁ, 2021. *Jak si porozumět, domluvit se a společně si hrát: neverbální dítě v mateřské škole*. V Praze: Pasparta. ISBN 978-80-88290-73-5.
33. SMOLÍK, Filip a GABRIELA SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, 2015. *Vývoj jazykových schopností: v předškolním věku*. Grada, 1 online zdroj (248 stran). ISBN 978-80-247-9631-4.
34. SOCHROVÁ, Marie, 1996. *Český jazyk v kostce: pro střední školy*. Havlíčkův Brod: Fragment, 104 s. ISBN 80-7200-041-1.
35. SUCHÁNKOVÁ, Eliška, 2011. *Předškolní vzdělávání a jeho význam pro rozvoj jazyka a řeči*. Praha: Hnutí R, 113 s. ISBN 978-80-86798-14-1.
36. ŠAROUNOVÁ, Jana, 2014. *Metody alternativní a augmentativní komunikace*. Praha: Portál, 150 s. ISBN 978-80-262-0716-0.
37. ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA, 2007. *Klinická logopedie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 615 s., viii s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7367-340-6.

38. ŠPAČKOVÁ, Alena, 2009. *Moderní rétorika: Jak mluvit k druhým lidem, aby nám naslouchali a rozuměli*. 3., doplněné vydání. Česká republika: Grada. ISBN 978-80-247-2965-7.
39. ŠULOVÁ, Lenka, 2004. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Vydala Univerzita Karlova Nakladatelství Karolinum, 247 s. ISBN 8024608774.
40. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vydání druhé. Praha: Portál, 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.
41. TAYLOR, Catherine, Daniel CHRISTENSEN, David LAWRENCE, Francis MITROU, Stephen ZUBRICK a Kevin PATERSON, 2013. Risk Factors for Children's Receptive Vocabulary Development from Four to Eight Years in the Longitudinal Study of Australian Children. *PLoS ONE* [online]. 8(9) [cit. 2022-03-22]. ISSN 1932-6203. Dostupné z: doi: 10.1371/journal.pone.0073046.
42. VYBÍRAL, Zdeněk, 2005. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-387-1.

Seznam zkratek

AAK – alternativní a augmentativní komunikace

atd. – a tak dále

č. – číslo

ČSÚ – Český statistický úřad

např. – například

MŠ – mateřská škola

NKS – narušená komunikační schopnost

PAS – porucha autistického spektra

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

tj. – to je

tzv. – tak zvaný

viz – Odkaz na jinou část textu nebo přílohu

VOKS – Výměnný obrázkový komunikační systém

zoo – Zoologická zahrada

ZŠ – základní škola

Seznam příloh

- Příloha č. 1 - Náhled jednotlivých fotografií seřazených dle tematických okruhů
- Příloha č. 2 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka A
- Příloha č. 3 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka B
- Příloha č. 4 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka C
- Příloha č. 5 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka D
- Příloha č. 6 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Chlapec A
- Příloha č. 7 - Informovaný souhlas pro rodiče dětí
- Příloha č. 8 - Náhled standardizovaného rozhovoru

Příloha č. 1

Náhledy a popis jednotlivých fotografií seřazených dle tematických okruhů.

Potraviny

ananas

avokádo

banán

borůvky

brambory

servírování čaje

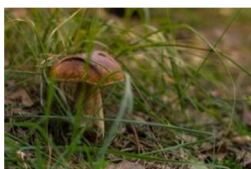
dýně

fazole

hrášek

hřib (houba)

chleby

jahody

kiwi

kobliha (donut)

kokos

kukuřice

pečené kuře

květák

limetka

lízátka

losos

máslo

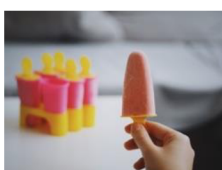
meloun

mrkve

muffin

nanuk

nezdravý (hranolky)

okurka

omeleta

pšenice

párky

rajčata

pomeranče

rýže

popcorn

řepa

sardinky

sůl

sýry

šunka

med

vejce

vlašský ořech

zdravý (jablko)

zkažený (ovoce)

salát

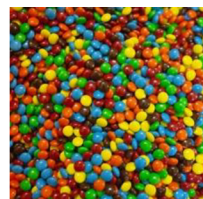

cukr

palačinka

česnek

lentilky

hrách

sladký
(bonbon)

papriky

jogurt

olej

kyselý
(citrón)

káva

džus

mléko

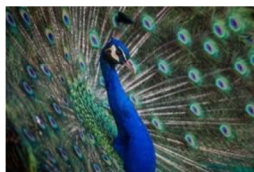

čokoláda

slaný
(brambůrky)

Zvířata

barevný (páv)

brouk

čáp

čmelák

dinosaurus

gorila

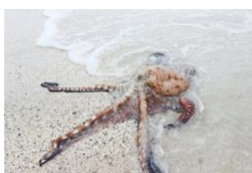
husa

hyena

chameleon

chobotnice

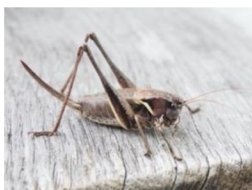
ještěrka

ježek

klokan

kobylka

krásný (motýl)

kráva

krtek

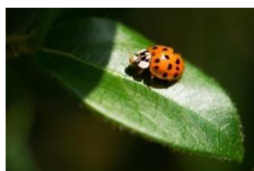
labuť

lama

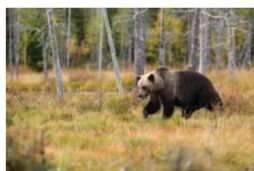
liška

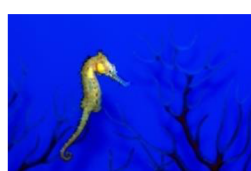
malý (beruška)

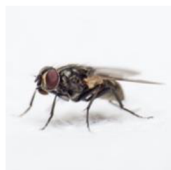
medúza

medvěd

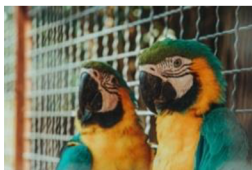
mořský koník

moucha

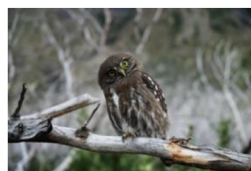
nebezpečný (had)

papoušek

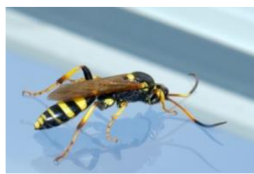

pavučina

obrovský (velryba)

sršeň

slepice

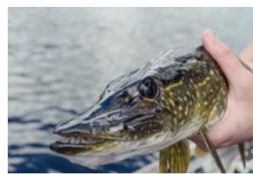
sumec

slon

sýkorka

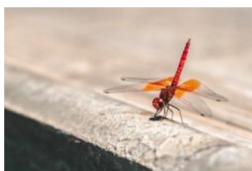
sova

štika

tučňák

vážka

velbloud

veverka

vlk

zebra

žába

želva

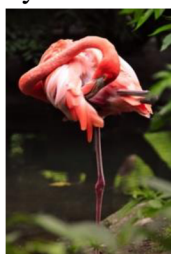
vydra

žirafa

žralok

plameňák

myš

koala

jednorozec

delfín

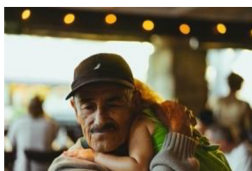

pavouk

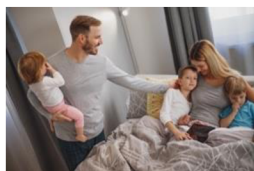
Rodina

babička

dědeček

rodina

dort (svatební)

prstýnky (svatební)

rodina

svatební šaty

Velikonoce

ženich

svatební
kytice

otec

Vánoce

matka

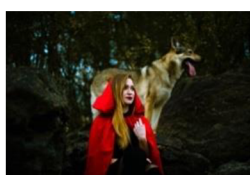
Hračky

auto nákladní

CD/DVD

Červená Karkulka

Člověče nezlob se!

čtení knihy

dráha

knihy

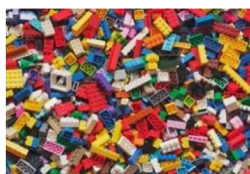
kočárek

koruna

koukání na TV

LEGO

líčení

Maxipes Fík

nářadí

puzzle

sklouzání na
skluzavce

sliz

Sněhurka a sedm
trpaslíků

zámek

Dobble

drak

panenka

princezna

princ

skákání na trampolíně

kuchyňka

plyšový medvěd

Popelka

Oblečení

boty

bunda

deštník

klobouk

mikina

papuče

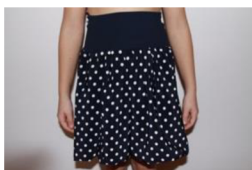
ponožky

rolák

brýle

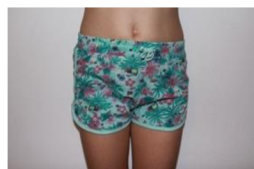
sukně

svetr

šátek

šortky

tílko

tričko

vesta

džíny

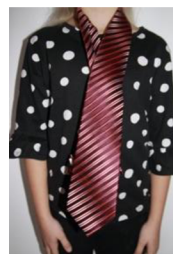
kalhoty

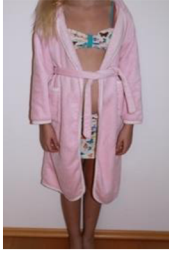
kožich

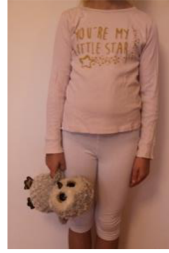
kostým

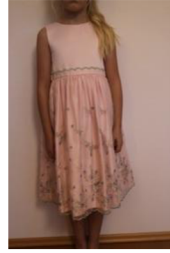
kravata

plavky

pyžamo

šaty

zástěra

Svět

auto

autobus

bouřka

cirkus

děšť

duha

dům

golf

gymnastika

hasičské auto

herectví

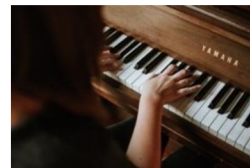
hora

hotel

hra na housle

hra na klavír

nebe s hvězdami

jízda na kole

jízda na koni

cvičení jógy

jízda na koloběžce

kombajn

kotva

květiny ve váze

les

letadlo

loď

louka

lukostřelba

lyžování

měsíc

mlha

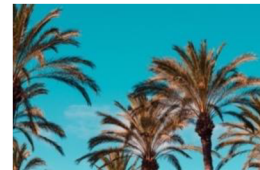
moře

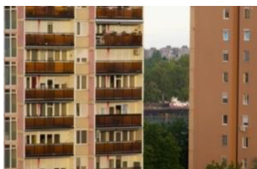
motorka

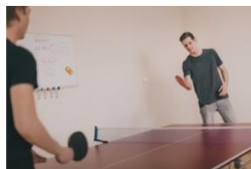
nemocnice

palma

panelák

ping-pong

plávání

pohár

poslech hudby

raketa

rybaření

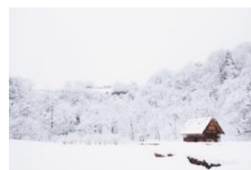
semafor

slunce

sněhová vločka

sníh

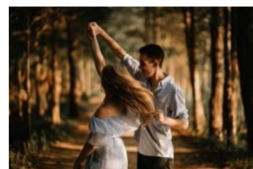
stan

stavění sněhuláka

škola

tančení

tornádo

traktor

tramvaj

vlak

vodopád

Xbox

zpívání

zubař

medaile

baletka

kostel

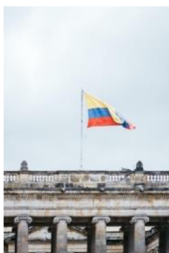
písek

mrakodrap

řízení auta

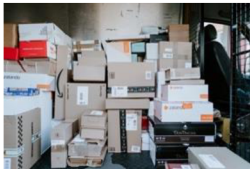

vlajka

hrad

Domov

balíky

bazén

budík

dětský pokoj

dopis s obálkou

dětské hřiště

jehla s nití

kalendář

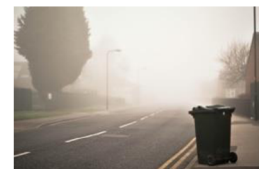
kávovar

klíč v zámku

konvice

popelnice

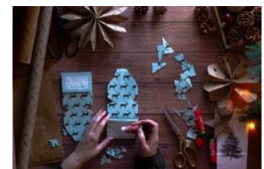
koupelna

kufry

květináče

lepení

ložnice

lustr

vymalovávání

misky

mrazák

provlékání nitě

nůž

nůžka

oblékání svetru

papíry

pastelky

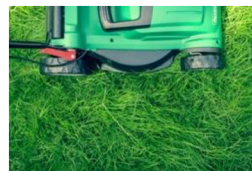
plot

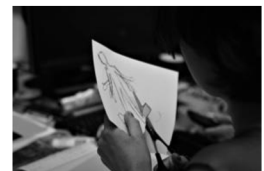
prkénko

příbor

sekačka

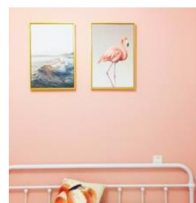
stříhání papíru

struhadlo

svíčka

obrazy

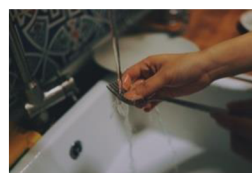
špendlík

televize

uklizení

umývání nádobí

trouba

tužka

lepidlo

zrcadlo

židle

robotický vysavač

žárovka

žehlička

skluzavka

sekání trávy

polštář

nádobí

kýbl

hadice

lampička

škrábání
brambor

lednice

talíř

zalévání květin

vaření oběda

baterie

knoflík

lampička

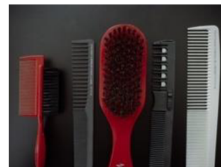
Tělo/člověk

čištění zubů

dlaň

hřebeny

jazyk

kartáčky na zuby

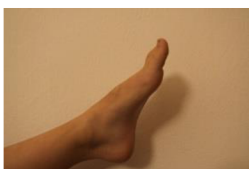
koleno

loket

naštvaná

pata

podpaží

prsty

překvapená

ručníky

spaní v posteli

stříhání nehtů

šťastná

unavená

ústa

ucho

zuby

náplast

oko

vlasý

smutná

pyšná

umývání
rukou

krém

mýdlo

obočí

zubní pasta

Příloha č. 2

Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka A

Dívka A		Stav slovní zásoby na počátku výzkumu			Stav slovní zásoby na konci výzkumu		
		aktivní	pasivní	nezná	aktivní	pasivní	nezná
Rodina	1. babička	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. děda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. děti	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. dort	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. matka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. nevěsta	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	7. otec	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. prstýnky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. rodina	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. šaty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. Vánoce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. Velikonoce	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. ženich	/	/	ANO	ANO	ANO	/
Hračky	1. auto nákladní	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. CD/DVD	ANO	ANO	/	/	ANO	/
	3. Červená Karkulka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. Člověče nezlob se!	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. čtení knihy	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. Dobble	ANO	/	/	ANO	ANO	/
	7. dráha	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. drak	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. kniha	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. kočárek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. koruna	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. koukání na TV	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. kuchyňka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	14. LEGO	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. líčení	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	16. Maxipes Fík	/	/	ANO	/	ANO	/
	17. nářadí	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	18. panenka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	19. plyšový medvěd	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. Popelka	/	/	/	ANO	ANO	/
	21. princ	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. princezna	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	23. puzzle	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	24. skákání na trampolíně	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

	25. sklouzání na skluzavce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	26. sliz	ANO	ANO	/	/	ANO	/
	27. Sněhurka a sedm trpaslíků	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	28. zámek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
Svět	1. auto	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. autobus	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. balet	ANO	ANO	/	/	ANO	/
	4. bouřka	/	ANO	/	/	ANO	/
	5. bowling	/	/	ANO	/	/	ANO
	6. cirkus	/	ANO	ANO	/	ANO	/
	7. déšť	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. duha	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. dům	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. golf	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. gymnastika	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. hasičské auto	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. herectví	/	/	ANO	/	ANO	/
	14. hora	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. hotel	ANO	ANO	/	/	ANO	/
	16. housle	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	17. hra na klavír	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	18. hrad	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	19. hvězda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. jízda na kole	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	21. jízda na koni	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. jóga	/	/	ANO	/	/	ANO
	23. koloběžka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	24. kombajn	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	25. kostel	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	26. kotva	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	27. květiny	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	28. les	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	29. letadlo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	30. loď	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	31. louka	/	ANO	ANO	/	ANO	/
	32. lukostřelba	/	/	ANO	/	ANO	ANO
	33. lyžování	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	34. medaile	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	35. měsíc	ANO	ANO	/	/	ANO	/
	36. mlha	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	37. moře	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	38. motorka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	39. mrakodrap	/	/	ANO	/	ANO	/
	40. nemocnice	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	41. palma	/	ANO	ANO	/	ANO	/

42. panelák	/	ANO	/	/	ANO	/
43. ping-pong	/	/	/	/	ANO	ANO
44. písek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
45. plavání	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
46. pohár	/	ANO	/	ANO	ANO	/
47. poslech hudby	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
48. raketa	/	ANO	/	ANO	ANO	/
49. rybaření	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
50. řízení auta	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
51. semafor	/	/	/	ANO	ANO	/
52. slunce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
53. sněhová vločka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
54. sníh	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
55. stan	/	ANO	/	ANO	ANO	/
56. stavění sněhuláka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
57. škola	ANO	ANO	/	/	ANO	/
58. tančení	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
59. tornádo	/	ANO	/	ANO	ANO	/
60. traktor	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
61. tramvaj	/	ANO	ANO	/	ANO	/
62. vlajka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
63. vlak	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
64. vodopád	/	ANO	/	ANO	ANO	/
65. xbox	/	ANO	ANO	ANO	ANO	/
66. zpěv	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
67. zubař	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

Zvířata	1. barevný (páv)	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	2. brouk	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. čáp	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. čmelák	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. delfín	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. dinosaur	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	7. gorila	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. husa	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. hyena	/	ANO	/	/	ANO	/
	10. chameleon	/	/	ANO	/	ANO	/
	11. chobotnice	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. jednorožec	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. ještěrka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	14. ježek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. klokan	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	16. koala	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	17. kobylka	/	/	ANO	/	/	ANO
	18. krásný (motýl)	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	19. kráva	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

20. krtek	ANO	ANO		ANO	ANO	/
21. labuť	ANO	ANO		ANO	ANO	/
22. lama	ANO	ANO		ANO	ANO	/
23. liška	ANO	ANO		ANO	ANO	/
24. malý (beruška)	/	ANO		ANO	ANO	/
25. medúza	ANO	ANO		ANO	ANO	/
26. medvěd	ANO	ANO		ANO	ANO	/
27. mořský koník	/	/	ANO	/	/	ANO
28. moucha	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
29. myš	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
30. nebezpečný (had)	/	/	ANO	/	ANO	/
31. obrovský (velryba)	/	/	ANO	ANO	ANO	/
32. papoušek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
33. pavouk	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
34. pavučina	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
35. plameňák	/	ANO	/	ANO	ANO	/
36. slepice	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
37. slon	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
38. sova	/	ANO	/	ANO	ANO	/
39. sršeň	/	/	ANO	ANO	ANO	/
40. sumec	/	/	ANO	/	/	ANO
41. sýkorka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
42. štika	/	/	/	/	ANO	/
43. tučňák	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
44. vážka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
45. velbloud	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
46. veverka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
47. vlk	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
48. vydra	/	/	/	/	ANO	/
49. zebra	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
50. žába	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
51. želva	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
52. žirafa	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
53. žralok	/	ANO	/	ANO	ANO	/
CELKEM 161 SLOV	108	128	25	145	155	7
	aktivně	pasivně	nezná	aktivně	pasivně	nezná
ANO = dítě slovo zná a používá jej						
/ = dítě slovo nezná, slovo nepoužívá						

Příloha č. 3

Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka B

Dívka B		Stav slovní zásoby			Stav slovní zásoby		
		na počátku výzkumu			na konci výzkumu		
		aktivní	pasivní	nezná	aktivní	pasivní	nezná
Potraviny	1. ananas	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. avokádo	/	/	ANO	/	ANO	/
	3. banán	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. borůvky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. brambory	/	/	ANO	/	/	/
	6. cukr	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	7. čaj	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. česnek	/	/	ANO	/	/	ANO
	9. čokoláda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. dýně	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. džus	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. fazole	/	/	ANO	/	/	ANO
	13. hrách	/	/	ANO	/	/	ANO
	14. hrášek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. hřib	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	16. chléb	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	17. jahody	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	18. jogurt	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	19. káva	/	/	ANO	/	ANO	/
	20. kiwi	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	21. kobliha	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. kokos	/	/	ANO	/	ANO	/
	23. kukuřice	/	/	ANO	/	ANO	/
	24. kuřecí maso	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	25. květák	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	26. kyselý (citrón)	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	27. lentilky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	28. limetka	/	/	ANO	/	/	ANO
	29. lízátko	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	30. losos	/	/	ANO	/	/	ANO
	31. máslo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	32. meloun	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	33. mléko	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	34. mrkev	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	35. muffin	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	36. nanuk	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	37. nezdravý (hranolky)	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	38. okurka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

	39. olej	/	/	ANO	/	/	ANO
	40. omeleta	/	/	ANO	/	ANO	/
	41. palačinky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	42. paprika	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	43. párky	ANO	/	/	/	ANO	/
	44. pomeranč	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	45. popcorn	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	46. pšenice	/	/	ANO	/	/	ANO
	47. rajče	/	/	ANO	/	ANO	/
	48. rýže	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	49. řepa	/	/	ANO	/	/	ANO
	50. salát	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	51. sardinky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	52. sladký (bonbon)	/	/	ANO	/	/	ANO
	53. slaný (brambůrky)	/	/	ANO	/	/	ANO
	54. sůl	/	/	ANO	/	ANO	/
	55. sýr	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	56. šunka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	57. včelí med	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	58. vejce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	59. vlašské ořechy	/	/	ANO	/	/	/
	60. voda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	61. zdravý (jablko)	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	62. zkažený (ovoce)	/	/	ANO	/	/	/
Zvířata	1. barevný (páv)	/	/	ANO	/	/	ANO
	2. brouk	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. čáp	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. čmelák	/	/	ANO	/	ANO	/
	5. delfín	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. dinosaur	/	/	ANO	/	/	ANO
	7. gorila	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. husa	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. hyena	/	/	ANO	/	/	ANO
	10. chameleon	/	/	ANO	/	/	ANO
	11. chobotnice	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	12. jednorožec	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. ještěrka	ANO	/	/	ANO	ANO	/
	14. ježek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. klokan	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	16. koala	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	17. kobyłka	/	/	ANO	/	/	ANO
	18. krásný (motýl)	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	19. kráva	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. krtek	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	21. labuť	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

22. lama	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
23. liška	/	/	ANO	/	/	ANO
24. malý (beruška)	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
25. medúza	/	/	ANO	/	ANO	/
26. medvěd	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
27. mořský koník	/	/	ANO	/	/	ANO
28. moucha	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
29. myš	/	ANO	/	ANO	ANO	/
30. nebezpečný (had)	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
31. obrovský (velryba)	/	/	ANO	/	/	ANO
32. papoušek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
33. pavouk	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
34. pavučina	/	ANO	/	ANO	ANO	/
35. plameňák	/	ANO	/	/	ANO	/
36. slepice	/	ANO	/	ANO	ANO	/
37. slon	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
38. sova	/	ANO	/	/	ANO	/
39. sršeň	/	/	ANO	/	/	ANO
40. sumec	/	/	ANO	/	/	ANO
41. sýkorka	/	/	ANO	/	/	ANO
42. štika	/	/	ANO	/	ANO	/
43. tučňák	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
44. vážka	/	/	ANO	/	/	ANO
45. velbloud	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
46. veverka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
47. vlk	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
48. vydra	/	/	ANO	/	/	ANO
49. zebra	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
50. žába	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
51. želva	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
52. žirafa	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
53. žralok	/	/	ANO	ANO	ANO	/
CELKEM 115 SLOV	57	74	39	78	89	23
	aktivně	pasivně	nezná	aktivně	pasivně	nezná
ANO = dítě slovo zná a používá jej						
/ = dítě slovo nezná, slovo nepoužívá						

Příloha č. 4

Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka C

Dívka C		Stav slovní zásoby na počátku výzkumu			Stav slovní zásoby na konci výzkumu		
		aktivní	pasivní	nezná	aktivní	pasivní	nezná
		Tělo/člověk	1. čištění zubů	ANO	ANO	ANO	ANO
	2. dlaň	/	/	/	ANO	ANO	/
	3. hřeben	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	4. jazyk	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	5. kartáček na zuby	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	6. koleno	/	/	/	ANO	ANO	/
	7. krém	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	8. loket	/	/	/	ANO	ANO	/
	9. mýdlo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. náplast	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. našťvaný	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	12. obočí	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	13. oči	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	14. pata	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. podpaží	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	16. prsty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	17. překvapený	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	18. pyšný	/	/	ANO	/	ANO	/
	19. ručník	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. smutný-pláč	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	21. spaní	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. stříhání nehtů	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	23. šťastný	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	24. umývání rukou	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	25. unavený	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	26. ústa	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	27. uši	ANO	/	/	ANO	ANO	/
	28. vlasy	ANO	/	/	ANO	ANO	/
	29. zub	ANO	/	/	ANO	ANO	/
	30. zubní pasta	/	ANO	/	ANO	ANO	/
Domov	1. balík	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	2. baterie	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. bazén	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. budík	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. dětský pokoj	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. dopis	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	7. hadice	/	ANO	/	ANO	ANO	/

8. hřiště	/	ANO	/	ANO	ANO	/
9. jehla	/	/	ANO	ANO	ANO	/
10. kalendář	/	/	ANO	ANO	ANO	/
11. kávovar	/	/	ANO	ANO	ANO	/
12. klíč	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
13. knoflík	/	ANO	/	ANO	ANO	/
14. konvice	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
15. koš	/	ANO	/	ANO	ANO	/
16. koupelna	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
17. kufr	/	ANO	/	ANO	ANO	/
18. květináč	/	/	ANO	ANO	ANO	/
19. kýbl	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
20. lampička	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
21. lednice	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
22. lepení	/	ANO	/	ANO	ANO	/
23. lepidlo	/	ANO	/	ANO	ANO	/
24. ložnice	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
25. lustr	/	/	ANO	ANO	ANO	/
26. malování	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
27. miska	/	ANO	/	ANO	ANO	/
28. mrazák	/	/	ANO	ANO	ANO	/
29. nádobí	/	ANO	/	ANO	ANO	/
30. navlékání nitě	/	/	ANO	ANO	ANO	/
31. nůž	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
32. nůžky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
33. oblékání	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
34. obrazy	/	/	ANO	ANO	ANO	/
35. papíry	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
36. pastelka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
37. plot	/	ANO	/	ANO	ANO	/
38. polštář	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
39. prkénko	/	ANO	/	/	ANO	/
40. příbory	/	ANO	/	ANO	ANO	/
41. sekačka	/	/	ANO	ANO	ANO	/
42. sekání trávy	/	/	ANO	ANO	ANO	/
43. skluzavka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
44. struhadlo	/	ANO	/	ANO	ANO	/
45. stříhání	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
46. svíčka	/	/	ANO	ANO	ANO	/
47. svítilna	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
48. škrábání brambor	/	ANO	/	ANO	ANO	/
49. špendlík	/	/	ANO	/	ANO	/
50. talíř	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
51. televize	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
52. trouba	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
53. tužka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

	54. uklízení	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	55. umývání nádobí	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	56. vaření oběda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	57. vysávání	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	58. zalévání květin	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	59. zrcadlo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	60. žárovka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	61. žehlička	/	/	ANO	/	ANO	/
	62. židle	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
Potraviny	1. ananas	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. avokádo	/	/	ANO	/	ANO	/
	3. banán	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. borůvky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. brambory	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. cukr	ANO	/	/	/	ANO	/
	7. čaj	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. česnek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. čokoláda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. dýně	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. džus	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. fazole	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. hrách	/	/	ANO	/	ANO	/
	14. hrášek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. hřib	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	16. chléb	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	17. jahody	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	18. jogurt	/	/	ANO	/	ANO	/
	19. káva	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. kiwi	ANO	/	/	/	ANO	/
	21. koblíha	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. kokos	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	23. kukuřice	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	24. kuřecí maso	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	25. květák	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	26. kyselý (citrón)	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	27. lentilky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	28. limetka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	29. lízátko	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	30. losos	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	31. máslo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	32. meloun	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	33. mléko	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	34. mrkev	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	35. muffin	ANO	/	ANO	/	ANO	/
	36. nanuk	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

37. nezdravý (hranolky)	ANO	/	/	/	ANO	/
38. okurka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
39. olej	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
40. omeleta	/	/	ANO	/	ANO	/
41. palačinky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
42. paprika	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
43. párky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
44. pomeranč	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
45. popcorn	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
46. pšenice	/	/	ANO	/	ANO	/
47. rajče	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
48. rýže	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
49. řepa	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
50. salát	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
51. sardinky	/	/	ANO	/	ANO	/
52. sladký (bonbon)	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
53. slaný (brambůrky)	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
54. sůl	/	ANO	/	ANO	ANO	/
55. sýr	ANO	/	/	/	ANO	/
56. šunka	/	/	/	/	ANO	/
57. včelí med	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	/
58. vejce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
59. vlašské ořechy	/	/	/	/	ANO	/
60. voda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
61. zdravý (jablko)	/	/	ANO	/	ANO	/
62. zkažený (ovoce)	/	/	ANO	/	ANO	/
CELKEM 154 SLOV	95	112	34	147	154	0
	aktivně	pasivně	nezná	aktivně	pasivně	nezná
ANO = dítě slovo zná a používá jej						
/ = dítě slovo nezná, slovo nepoužívá						

Příloha č. 5

Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka D

Dívka D		Stav slovní zásoby			Stav slovní zásoby		
		na počátku výzkumu			na konci výzkumu		
		aktivní	pasivní	nezná	aktivní	pasivní	nezná
Rodina	1. babička	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. děda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. děti	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. dort	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. matka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. nevěsta	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	7. otec	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. prstýnky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. rodina	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. šaty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. Vánoce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. Velikonoce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. ženich	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
Oblečení	1. boty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. bunda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. deštník	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. džíny	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. kalhoty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. klobouk	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	7. kostým	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. kožich	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. kravata	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. mikina	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. papuče	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. plavky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. ponožky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	14. pyžamo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. rolák	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	16. sluneční brýle	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	17. sukně	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	18. svetr	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	19. šátek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. šaty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	21. šortky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. tílko	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	23. tričko	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	24. vesta	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	25. zástěra	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

Svět	1. auto	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. autobus	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. balet	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. bouřka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. bowling	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. cirkus	/	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	7. déšť	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. duha	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. dům	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. golf	/	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	11. gymnastika	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. hasičské auto	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. herectví	/	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	14. hora	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. hotel	/	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	16. housle	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	17. hra na klavír	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	18. hrad	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	19. hvězda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. jízda na kole	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	21. jízda na koni	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. jóga	/	/	ANO	/	ANO	/
	23. koloběžka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	24. kombajn	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	25. kostel	/	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	26. kotva	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	27. květiny	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	28. les	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	29. letadlo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	30. loď	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	31. louka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	32. lukostřelba	/	/	ANO	/	ANO	/
	33. lyžování	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	34. medaile	/	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	35. měsíc	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	36. mlha	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	37. moře	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	38. motorka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	39. mrakodrap	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	40. nemocnice	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	41. palma	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	42. panelák	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	43. ping-pong	/	/	/	ANO	ANO	/
	44. písek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	45. plavání	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

46. pohár	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
47. poslech hudby	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
48. raketa	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
49. rybaření	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
50. řízení auta	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
51. semafor	NE	ANO	/	ANO	ANO	/	
52. slunce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
53. sněhová vločka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
54. sníh	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
55. stan	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
56. stavění sněhuláka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
57. škola	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
58. tančení	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
59. tornádo	/	/	/	ANO	ANO	/	
60. traktor	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
61. tramvaj	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
62. vlajka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
63. vlak	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
64. vodopád	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
65. xbox	/	ANO	ANO	/	ANO	/	
66. zpěv	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
67. zubař	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/	
Tělo/člověk	1. čištění zubů	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. dlaň	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. hřeben	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. jazyk	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. kartáček na zuby	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. koleno	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	7. krém	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. loket	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. mýdlo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. náplast	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. naštvaný	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. obočí	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. oči	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	14. pata	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. podpaží	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	16. prsty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	17. překvapený	ANO	/	/	ANO	ANO	/
	18. pyšný	ANO	/	/	ANO	ANO	/
	19. ručník	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. smutný-pláč	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	21. spaní	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. stříhání nehtů	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	23. šťastný	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

24. umývání rukou	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
25. unavený	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
26. ústa	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
27. uši	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
28. vlasy	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
29. zub	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
30. zubní pasta	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
CELKEM 135 SLOV	115	124	9	131	135	0
	aktivně	pasivně	nezná	aktivně	pasivně	nezná
ANO = dítě slovo zná a používá jej						
/ = dítě slovo nezná, slovo nepoužívá						

Příloha č. 6

Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Chlapec A

CHLAPEC A		Stav slovní zásoby			Stav slovní zásoby		
		na počátku výzkumu			na konci výzkumu		
		aktivní	pasivní	nezná	aktivní	pasivní	nezná
Rodina	1. babička	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. děda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. děti	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. dort	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. matka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. nevěsta	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	7. otec	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. prstýnky	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. rodina	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. šaty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. Vánoce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. Velikonoce	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. ženich	/	/	ANO	ANO	ANO	/
Oblečení	1. boty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. bunda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. deštník	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. džíny	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. kalhoty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	6. klobouk	/	/	ANO	/	ANO	/
	7. kostým	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. kožich	/	/	ANO	/	ANO	/
	9. kravata	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. mikina	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. papuče	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. plavky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. ponožky	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	14. pyžamo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. rolák	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	16. sluneční brýle	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	17. sukně	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	18. svetr	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	19. šátek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. šaty	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	21. šortky	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. tílko	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	23. tričko	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	24. vesta	/	/	ANO	/	/	ANO
	25. zástěra	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

Svět	1. auto	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	2. autobus	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	3. balet	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	4. bouřka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	5. bowling	/	/	ANO	ANO	ANO	/
	6. cirkus	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	7. déšť	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	8. duha	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	9. dům	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	10. golf	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	11. gymnastika	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	12. hasičské auto	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	13. herectví	/	ANO	/	/	ANO	/
	14. hora	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	15. hotel	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	16. housle	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	17. hra na klavír	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	18. hrad	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	19. hvězda	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	20. jízda na kole	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	21. jízda na koni	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	22. jóga	/	/	ANO	/	ANO	/
	23. koloběžka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	24. kombajn	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	25. kostel	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	26. kotva	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	27. květiny	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	28. les	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	29. letadlo	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	30. loď	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	31. louka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	32. lukostřelba	/	ANO	/	/	ANO	/
	33. lyžování	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	34. medaile	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	35. měsíc	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	36. mlha	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	37. moře	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	38. motorka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	39. mrakodrap	/	/	ANO	/	ANO	/
	40. nemocnice	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	41. palma	/	ANO	ANO	ANO	ANO	/
	42. panelák	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	43. ping-pong	/	/	ANO	/	ANO	/
	44. písek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	45. plavání	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/

46. pohár	/	ANO	/	ANO	ANO	/
47. poslech hudby	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
48. raketa	/	ANO	/	ANO	ANO	/
49. rybaření	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
50. řízení auta	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
51. semafor	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
52. slunce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
53. sněhová vločka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
54. sníh	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
55. stan	/	ANO	/	ANO	ANO	/
56. stavění sněhuláka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
57. škola	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
58. tančení	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
59. tornádo	/	/	ANO	/	ANO	/
60. traktor	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
61. tramvaj	/	/	ANO	/	ANO	/
62. vlajka	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
63. vlak	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
64. vodopád	/	ANO	/	ANO	ANO	/
65. xbox	/	/	ANO	/	ANO	/
66. zpěv	/	ANO	/	ANO	ANO	/
67. zubař	/	ANO	/	ANO	ANO	/

Hračky	1. auto nákladní	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	2. CD/DVD	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	3. Červená Karkulka	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	4. Člověče nezlob se!	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	5. čtení knihy	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	6. Dobble	/	/	ANO	ANO	ANO /
	7. dráha	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	8. drak	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	9. kniha	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	10. kočárek	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	11. koruna	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	12. koukání na TV	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	13. kuchyňka	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	14. LEGO	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	15. ličení	/	ANO	/	ANO	ANO /
	16. Maxipes Fík	ANO	ANO	/	/	ANO /
	17. nářadí	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	18. panenka	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	19. plyšový medvěd	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	20. Popelka	/	/	ANO	/	ANO /
	21. princ	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	22. princezna	ANO	ANO	/	ANO	ANO /
	23. puzzle	ANO	ANO	/	ANO	ANO /

	24. skákání na trampolíně	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	25. sklouzáání na skluzavce	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	26. sliz	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
	27. Sněhurka a sedm trpaslíků	/	ANO	/	ANO	ANO	/
	28. zámek	ANO	ANO	/	ANO	ANO	/
CELKEM 154 SLOV							
		96	119	15	121	132	1
		aktivně	pasivně	nezná	aktivně	pasivně	nezná
ANO = dítě slovo zná a používá jej							
/ = dítě slovo nezná, slovo nepoužívá							

Příloha č. 7

Informovaný souhlas pro rodiče dětí

Informovaný souhlas pro rodiče dětí

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Michnová a jsem studentkou speciální pedagogiky na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Obracím se na Vás s prosbou o účast ve výzkumu, který je podkladem pro mou bakalářskou práci.

Tématem mé práce je rozvoj slovní zásoby u dětí předškolního věku a v rámci praktické části bych ráda zrealizovala výzkum ohledně aktivní a pasivní slovní zásoby u Vašeho dítěte pomocí fotografického slovníku. Fotografický slovník se skládá z barevných fotografií a je tvořen osmi tematickými okruhy: potraviny, zvířata, rodina, hračky, oblečení, svět, domov a tělo/člověk. Abych docílila obsáhlejšího proniknutí do slovní zásoby, byly zvoleny fotografie, které představují, jak podstatná jména i přídavná jména, slovesa a emoce.

Tímto bych Vás tedy chtěla co nejzdvořileji požádat o spolupráci s Vaším dítětem. Veškeré šetření je anonymní a jeho výsledky budou použity pouze pro potřeby k bakalářské práci. Účast je dobrovolná a máte možnost kdykoliv odstoupit bez vysvětlení důvodu. Na požádání můžete po dokončení studie obdržet výsledky.

Děkuji a budu se těšit na setkání s Vámi.

Potvrzuji, že moje účast je dobrovolná a že mohu kdykoliv odstoupit bez udání důvodu, aniž by moje práva byla ovlivněna.

Prosím o zaškrtnutí, zda souhlasíte či nesouhlasíte s provedením výzkumu:

SOUHLASÍM   X   NESOUHLASÍM

Jméno dítěte: _____

Podpis: _____

Datum: _____

Příloha č. 8

Náhled standardizovaného rozhovoru

Standardizovaný rozhovor se skládá z těchto otázek:

Osobní anamnéza:

- Datum narození Vašeho dítěte?
- Průběh těhotenství a samostatného porodu?
- Jak dlouho bylo dítě kojeno?
- Kdy dítě sedělo bez opory?
- Kdy se objevily 1. kroky?
- Od kdy bylo dítě umístěno v kolektivním zařízení?
- V kolik měsících dítě řeklo první slovo a větu?
- Zachovává vaše dítě při opakování vět slovosled?
- Je mluva Vašeho dítěte srozumitelná?
- Má Vaše dítě zájem o komunikaci (říkadla, písničky, otázky: proč, co to je)?
- Jak hodnotíte slovní zásobu Vašeho dítěte?
- Dochází Vaše dítě na logopedii?

Rodinná anamnéza:

- Jaké je vzdělání matky a otce?
- Úplná či neúplná rodina.
- Počet sourozenců.
- Zájmy a mimoškolní aktivity dítěte, zájmy rodiny.
- Pracovní vytíženost obou rodičů.
- Pobyt dítěte v širší rodině u prarodičů nebo jiných příbuzných.

ANOTACE

Jméno a příjmení	Kateřina Michnová
Katedra nebo ústav:	Ústav speciálně pedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Eva Urbanovská, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Rozvoj slovní zásoby u dětí předškolního věku pomocí fotografického slovníku
Název v angličtině:	Vocabulary development in preschool children using a photographic dictionary
Anotace práce:	<p>Tato bakalářská práce se zabývá rozvojem slovní zásoby u dětí předškolního věku za pomoci fotografického slovníku. Zaměřuje se na rozvoj aktivní i pasivní slovní zásoby, při které jsou využívány fotografie z různých tematických okruhů, které jsou dětem blízké. Pro dostatečné proniknutí do slovní zásoby jsou vybrány fotografie, které znázorňují podstatná a přídavná jména, slovesa a emoce. V této problematice bylo provedeno výzkumné šetření u vybraných respondentů za účelem ověření funkčnosti fotografického slovníku a rozvoje slovní zásoby. Při práci byla rozvíjena i paměť, pozornost, konverzace, sluchové a zrakové vnímání.</p>
Klíčová slova:	Slovní zásoba, fotografický slovník, děti předškolního věku, rozvoj komunikace, fotografie, paměť, pozornost

Anotace v angličtině:	<p>This bachelor thesis deals with the development of vocabulary in children of pre-school age using a photographic dictionary. It focuses on the development of active and passive vocabulary, using photographs from various thematic circuits that are close to children. Selected photos show nouns and adjectives, verbs, and emotions, to provide sufficient pervasion into the vocabulary. In this area, a research survey has been carried out on selected respondents to verify the functionality of the photographic dictionary and the development of vocabulary. During the work, the aspects of memory, attention, conversations, hearing, and visual perceptions were also developed.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>Vocabulary, photographic dictionary, children of pre-school age, development of communication, photography, memory, attention</p>
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1 - Náhled jednotlivých fotografií seřazených dle tematických okruhů Příloha č. 2 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka A Příloha č. 3 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka B Příloha č. 4 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka C Příloha č. 5 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Dívka D Příloha č. 6 - Výsledky vyšetření aktivní a pasivní slovní zásoby u respondenta Chlapec A Příloha č. 7 - Informovaný souhlas pro rodiče dětí Příloha č. 8 - Náhled standardizovaného rozhovoru</p>
Rozsah práce:	<p>88 s.</p>
Jazyk práce:	<p>Český jazyk</p>